

Osnivanje dioničkog društva

Mešić Batinović, Ivana

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Dubrovnik / Sveučilište u Dubrovniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:155:791979>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
UNIVERSITY OF DUBROVNIK

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Dubrovnik](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
FINANCIJSKI MENADŽMENT

IVANA MEŠIĆ BATINOVIĆ

OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA

Diplomski rad

Dubrovnik, srpanj, 2020.

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
FINANCIJSKI MENADŽMENT

OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA

Diplomski rad

Predmet: Korporativno i poslovno pravo

Studij: Specijalistički diplomski stručni studij

Studijski smjer: Financijski menadžment

Mentor: dr.sc.iur. Tomislav Batur, dipl.ing

Student: Ivana Mešić Batinović

Indeks: U9-II7STR.-DS.

Stupanj studija: Diplomski studij

Dubrovnik, srpanj, 2020.

SAŽETAK

Dioničko društvo je trgovačko društvo u kojemu dioničari sudjeluju s ulozima u temeljnome kapitalu podijeljenom na dionice. Iako u dioničkim društvima najčešće dionice ima veći broj dioničara, dioničko društvo može imati i samo jednog dioničara, pritom dioničari ne odgovaraju za obveze društva. Postupak osnivanja društva je vrlo složen, Zakon o trgovačkim društvima prepoznaje dva postupka osnivanja dioničkog društva, simultano i sukcesivno pri čemu je sukcesivno složenije i koristi se prilikom javnih ponuda za upis dionica društva. Osnivači osnivaju dioničko društvo preuzimanjem svih dionica društva, usvajanjem i potpisivanjem statuta te izjavom da osnivaju dioničko društvo. Dioničko društvo je osnovano kada ga se upiše u sudski registar. Dioničko društvo djeluje preko svojih organa, a to su uprava, nadzorni odbor i glavna skupština. U radu je opisan primjer osnivanja dioničkog društva „Zvečevo“.

Ključne riječi: trgovačko društvo, dioničko društvo, osnivanje dioničkog društva

SUMMARY

A joint stock company is a company in which shareholders participate with contributions to the share capital divided into shares. Although a joint stock company usually has a larger number of shareholders, a joint stock company may have only one shareholder, and the shareholders are not liable for the company's liabilities. The procedure for establishing a joint stock company is very complex, the Companies Act recognizes two procedures for establishing a joint stock company, simultaneously and successively, where the successive establishment is more complex and is used in public bids for subscription of company shares. The founders establish a joint stock company by taking over all the company's shares, adopting and signing the statute and declaring that they are establishing a joint stock company. A joint stock company is established when it is entered in the court register. The joint stock company operates through its bodies, which are the Management Board, the Supervisory Board and the General Assembly. This paper describes an example of founding a joint stock company "Zvečevo".

Key words: company, joint stock company, establishment of a joint stock company

SADRŽAJ:

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD	1
2. TRGOVAČKO DRUŠTVO.....	2
2.1. Pojam trgovca i trgovačkog društva	2
2.2. Sudski registar	3
2.3. Javno trgovačko društvo	4
2.4. Komanditno društvo	4
2.5. Tajno društvo	5
2.6. Dioničko društvo	7
2.7. Društvo s ograničenom odgovornošću	7
2.7.1. Temeljni kapital	9
2.7.2. Upis u sudski registar	10
2.7.3. Organi društva	11
2.8. Povezana društva	13
2.9. Pripajanje i spajanje društava	14
3. DIONIČKO DRUŠTVO	15
3.1. Pojam i definicija.....	15
3.2. Dioničari	16
3.3. Organi društva	17
3.3.1. Uprava	17
3.3.2. Nadzorni odbor	19
3.3.3. Upravni odbor.....	21
3.3.4. Glavna skupština.....	22
3.4. Dionice.....	24
3.4.1. Udio u temeljnom kapitalu	24
3.4.2. Skup prava	25
3.4.3. Vrijednosni papiri	25
3.4.4. Isprava o dionici	26
4. OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA.....	28
4.1. Način nastanka.....	28

4.2.	Osnivači dioničkog društva	29
4.3.	Simultano osnivanje dioničkog društva.....	31
4.3.1.	Usvajanje i potpisivanje društva.....	33
4.3.2.	Preuzimanje svih dionica društva	34
4.3.3.	Uplata dionica.....	35
4.3.1.	Imenovanje organa društva.....	35
4.3.1.	Izvješće o osnivanju.....	36
4.3.2.	Revizija osnivanja.....	36
4.3.3.	Opseg revizije osnivanja.....	37
4.4.	Sukcesivno osnivanje društva.....	38
4.4.1.	Javni poziv za upis dionica	39
4.4.2.	Upis i uplata dionica	40
4.4.3.	Raspoređivanje upisanih dionica	42
4.4.4.	Osnivačka skupština	42
5.	ZVEČEVO d.d.	44
5.1.	Povijest	44
5.2.	Tvrtka i središte	45
5.3.	Predmet poslovanja.....	45
5.4.	Temeljni kapital	47
5.5.	Organi društva	47
5.6.	Godišnji obračun i upotreba dobiti	51
6.	ZAKLJUČAK	52
7.	LITERATURA.....	53

1. UVOD

U diplomskom radu obradit će se tema osnivanje dioničkog društva. Na samom početku rada objasniti će se pojam trgovca i trgovačkog društva te opisati trgovačka društva osoba i kapitala. Poseban naglasak stavljen je na dioničko društvo. Kroz rad prikazat će se proces osnutka dioničkog društva, njihova podjela i primjena u praksi. Osnivanje dioničkog društva je vrlo složen postupak koji se provodi u nekoliko faza. Zakon o trgovačkim društvima prepoznaje dva postupka osnivanja društva, simultano i sukcesivno osnivanje. Pri čemu je postupak sukcesivnog osnivanja složeniji i koristi se prilikom javnih ponuda za upis dionica društva.

U radu je prikazana tvrtka Zvečevo d.d. i njeno poslovanje. Istraženi su podaci o osnivanju, sjedištu tvrtke te informacije vezane za dioničko društvo kao takvo. Osnovni cilj rada je doprinos boljem razumijevanju poslovanja dioničkog društva, relevantnih zakona te prikaz poslovanja na primjeru iz prakse.

Rad obuhvaća teorijski i empirijski dio. Kroz konkretan primjer može se uočiti popraćenost teorijskog dijela.

2. TRGOVAČKO DRUŠTVO

2.1. Pojam trgovca i trgovačkog društva

Trgovačko društvo je pravna osoba čije su osnivanje i ustroj određeni Zakonom. Trgovačka društva su javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću i gospodarsko interesno udruženje (dalje – trgovačka društva). Javno trgovačko društvo, komanditno društvo i gospodarsko interesno udruženje su društva osoba, a dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću su društva kapitala. Trgovačko društvo može se osnovati za obavljanje gospodarske ili bilo koje druge djelatnosti. Takvo društvo je trgovac, neovisno o tome obavlja li gospodarsku ili neku drugu djelatnost. Gorenc trgovačko društvo definira kao pravne osobe koje nastaju ugovorom između dviju ili više fizičkih i pravnih osoba koje udruženim kapitalom i radom posluju pod istom tvrtkom zbog postizanja zajedničkih ciljeva (Gorenc, 1995, str. 29.).

Prema odredbama Zakona o trgovačkim društvima, trgovac je pravna ili fizička osoba koja samostalno trajno obavlja gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu. Osobe koje se bave slobodnim zanimanjima uređenim posebnim propisima smatraju se trgovcima u smislu ovoga zakona samo ako je to u tim propisima određeno. Trgovac pojedinac je fizička osoba koja samostalno obavlja gospodarsku djelatnost u skladu s propisima o obrtu i upisana je u sudskom registru kao trgovac pojedinac. Fizička osoba koja posluje u skladu s propisima o obrtu može tražiti da se upiše u sudski registar kao trgovac pojedinac ako njen godišnji prihod prelazi svotu od 2 milijuna kuna, a dužna je zatražiti taj upis ako joj godišnji prihod prelazi svotu od 15 milijuna kuna. Svojstvo trgovca pojedinca stječe se upisom u sudski registar. Naime, fizička osoba koja je po odredbama stavka 1. Zakona o trgovačkim društvima dužna zatražiti upis u sudski registar mora podnijeti prijavu za upis u sudski registar u roku od 60 dana nakon podnošenja Financijskoj agenciji godišnjih financijskih izvješća u kojima je iskazan godišnji prihod iz stavka 1. ovoga članka. Prijava za upis u sudski registar mora sadržavati tvrtku, sjedište i predmet poslovanja trgovca pojedinca, podatak o godišnjem prihodu te naziv registra i broj pod kojim je fizička osoba koja ima nakanu poslovati kao trgovac pojedinac u njemu upisana kao obrtnik.

U sudski registar upisuju se tvrtka, sjedište i predmet poslovanja trgovca pojedinca. Ako po ovome zakonu više ne postoji obveza da u sudskom registru bude upisan kao trgovac

pojedinaac, on može prijavom koju podnese registarskome sudu tražiti da ga se briše iz toga registra. Trgovac pojedinac mora prijaviti priložiti posljednje godišnje financijsko izvješće. Registar sud će po službenoj dužnosti brisati iz sudskog registra trgovca pojedinca za kojega dobije godišnje financijsko izvješće iz kojega proizlazi da više ne ispunjava uvjete za upis u sudski registar. Svojestvo trgovca pojedinca prestaje brisanjem iz sudskog registra.

2.2. Sudski registar

U sudski registar upisuju se trgovci i svi podaci određeni zakonom te promjene tih podataka. Registar vode trgovački sudovi. Ustroj i vođenje registra te postupak u registarskim stvarima uređeni su zakonom. Upis u sudski registar obavlja se na temelju odluke registarskog suca i obavlja se na temelju prijave za upis, a po službenoj dužnosti samo kada je to predviđeno zakonom. Prijava za upis u sudski registar ili podnesak kojim se traži da se pohrane potpisi osoba ovlaštenih za zastupanje podnose se u obliku javno ovjerene isprave ili na drugi zakonom propisani način. Ona se ne mora javno ovjeriti ako se njome dostavljaju samo imena predsjednika i članova nadzornog, odnosno upravnog odbora, imena, odnosno tvrtke članova društva s ograničenom odgovornošću i podaci o njihovim temeljnim ulozima i uplatama. Takvu prijavu potpisuju osobe koje su po Zakonu o trgovačkim društvima ovlaštene podnijeti prijavu za upis u sudski registar. Isprave na koje se prijava poziva podnose se uz prijavu u izvorniku, ovjerenom preslici, odnosno prijepisu ili u drugom zakonom propisanom obliku. Prijavu podnosi trgovac pojedinac osobno ili njegov prokurist, a može je podnijeti i drugi punomoćnik koji se za to iskaže javno ovjerenom punomoći. Ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, prijave za upise trgovačkoga društva podnose za javno trgovačko društvo svi njegovi članovi, za komanditno društvo svi komplementari, za dioničko društvo svi članovi uprave i predsjednik nadzornog, odnosno upravnog odbora a za društvo s ograničenom odgovornošću svi članovi uprave, a ako ono ima nadzorni odbor i predsjednik toga odbora. Prijava se podnosi u roku od 15 dana od dana kada se ispune pretpostavke za upis koje su propisane ovim Zakonom.

U sudski registar pohranjuju se potpisi trgovca pojedinca, osoba ovlaštenih za zastupanje trgovačkoga društva u smislu odredbe članka 41. stavka 1. Zakona o trgovačkim društvima ili na temelju odluke kojom se određuju osobe s tim ovlastima u podružnici, potpisi svih prokurista i likvidatora. Upis u sudski registar trgovački sud objavljuje u »Narodnim

novinama«. Smatra se da je upis obavljen istekom dana kad izađu »Narodne novine« u kojima je objavljen.

Svaka osoba može u radno vrijeme suda i u prisutnosti ovlaštenog djelatnika suda obaviti uvid u podatke upisane u registru, u isprave na temelju kojih je obavljen upis te u isprave pohranjene u registru, osim isprava glede kojih je zakonom isključena primjena načela javnosti registra. Također može dobiti ovjereni prijepis ili presliku podataka iz registra i isprava na temelju kojih je obavljen upis, kao i potvrde o stanju upisa za određenoga trgovca. Sud ne smije od osobe koja traži uvid u registar i isprave, odnosno ovjereni prijepis ili presliku podataka iz registra i isprava zahtijevati da navede razlog ili svrhu radi koje to traži.

2.3. Javno trgovačko društvo

Prema zakonu o trgovačkim društvima javno trgovačko društvo je trgovačko društvo u koje se udružuju dvije ili više osoba zbog trajnog obavljanja djelatnosti pod zajedničkom tvrtkom, a svaki član društva odgovara vjerovnicima društva neograničeno solidarno cijelom svojom imovinom. Član društva može biti svaka fizička ili pravna osoba. Prijava za upis u sudski registar mora sadržavati tvrtku, sjedište, adresu i predmet poslovanja društva, ime i prezime, osobni identifikacijski broj i prebivalište, odnosno tvrtku i sjedište svakoga člana društva te imena i prezimena osoba ovlaštenih da zastupaju društvo i njihove ovlasti. Prijavi se prilaže se ugovor o osnivanju društva (društveni ugovor). U sudski registar upisuju se i promjene društvenog ugovora, tvrtke i sjedišta, predmeta poslovanja društva, stupanje novoga člana u društvo, prestanak članstva u društvu te promjene ovlasti za zastupanje društva.

2.4. Komanditno društvo

Komanditno društvo je trgovačko društvo u koje se udružuju dvije ili više osoba radi trajnog obavljanja djelatnosti pod zajedničkom tvrtkom od kojih najmanje jedna odgovara za obveze društva solidarno i neograničeno cijelom svojom imovinom (komplementar), a najmanje jedna odgovara za obveze društva samo do iznosa određenog imovinskog uloga u društvo

(komanditor). ¹Društvo se osniva ugovorom (društveni ugovor). Društvenim ugovorom moraju se odrediti član ili članovi društva koji imaju položaj komplementara kao i član ili članovi društva koji imaju položaj komanditora. Osim podataka koji se upisuju za javno trgovačko društvo, u sudski registar upisuju se i podaci o komanditorima i visini uloga svakoga od njih. Prilikom objave upisa društva objavljuje se samo broj komanditora, a ne i njihova imena i ulogi u društvo.

2.5. Tajno društvo

Tajno društvo nastaje ugovorom kojim jedna osoba (tajni član) ulaže neku imovinsku vrijednost u poduzeće druge osobe (poduzetnika), te na temelju toga uloga stječe pravo sudjelovanja u dobiti i u gubitku poduzetnika.² Ulog tajnoga člana ulazi u imovinu poduzetnika te se može sastojati u novcu, stvarima i pravima čija se vrijednost može izraziti u novcu. Tajno društvo nije pravna osoba i nema tvrtku. U tvrtku poduzetnika ne mogu se unijeti ime ni tvrtka tajnoga člana. Poduzetnik nastupa u pravnom prometu i isključivi je nositelj svih prava i obveza.

Ugovorom se određuju odnosi između poduzetnika i tajnoga člana. Na odnose između poduzetnika i tajnoga člana društva primjenjuju se propisi kojima se uređuju obvezni odnosi o ortaštvu samo ako ti odnosi nisu uređeni ugovorom i odredbama ove glave. Tajni član ima pravo zahtijevati da mu se preda prijepis godišnjih financijskih izvješća radi provjere njihove ispravnosti, da mu se u tu svrhu dozvoli uvid u poslovne knjige i dadu potrebna razjašnjenja. Kada za to postoji opravdani razlog, sud će na zahtjev tajnoga člana u svako doba naložiti poduzetniku da tajnome članu priopći financijska izvješća društva u pisanom obliku te da mu dade druga razjašnjenja i omogući uvid u poslovne knjige društva i u druge isprave. Također, tajni član nema posebnih prava koja članu društva pripadaju na temelju članka 84. Zakona o trgovačkim društvima. Prava tajnoga člana iz stavka 1. i 2. ovoga članka ne mogu se ugovorom isključiti ni ograničiti.

Udio tajnoga člana u dobiti i u gubitku iskazanom poslovanjem poduzetnikovog poduzeća određuje se ugovorom. Ako udio tajnoga člana u dobiti i u gubitku nije određen ugovorom, smatrat će se da je ugovoren udio koji je primjeren konkretnim okolnostima. Ugovorom o

¹Zakon o trgovačkim društvima NN čl.131

²Zakon o trgovačkim društvima NN čl.148

tajnome društvu može se isključiti obveza tajnoga člana da snosi gubitak iskazan poslovanjem poduzetnikovog poduzeća. Ugovorom se može isključiti pravo tajnoga člana na udio u dobiti. Ako nije što drugo ugovoreno, tajni član istim udjelom sudjeluje i u gubitku i u dobiti ostvarenoj poslovanjem poduzetnikovog poduzeća.

Na kraju poslovne godine utvrđuje se dobit ili gubitak poduzetnikovog poduzeća te se tajnome članu isplaćuje njegov udio u dobiti. Tajni član sudjeluje u gubitku poduzetnikovog poduzeća samo do iznosa uplaćenoga uloga, odnosno do visine uloga koji se obvezao uplatiti na temelju ugovora o tajnome društvu. Za iznos gubitka iskazanoga poslovanjem poduzetnikovog poduzeća smanjuje se ulog tajnoga člana. U slučaju gubitka iskazanoga u poslovanju poduzetnikovog poduzeća, tajni član nije dužan vratiti dobit koja mu je ranije bila isplaćena, ali će se njegov udio u dobiti pripisati njegovome ulogu ako je taj zbog gubitka bio smanjen, i to sve dok se ne dosegne iznos koji se tajni član obvezao uplatiti kao ulog u tajno društvo. Ako nije drugačije ugovoreno, iznosi obračunate dobiti koje tajni član nije naplatio ne povećavaju njegov ulog preko iznosa koji se obvezao uplatiti na temelju ugovora o tajnome društvu. Smrt tajnoga člana ne dovodi do prestanka društva.

Razlozi za prestanak društva jesu:³

- protek vremena na koji je sklopljen ugovor o tajnome društvu,
- ostvarivanje cilja zbog kojega je sklopljen ugovor o tajnome društvu ili ako ostvarivanje toga cilja postane nemoguće, bez obzira na to je li ugovor sklopljen na određeno ili na neodređeno vrijeme,
- smrt ili prestanak poduzetnika koji je pravna osoba,
- ako poduzetnik prestane obavljati gospodarsku djelatnost,
- otvaranje stečajnog postupka nad poduzetnikom ili nad tajnim članom. U slučajevima iz stavka 1. ovoga članka do prestanka tajnoga društva dolazi po sili zakona, izuzev ako je što drugo predviđeno ugovorom.

Svaki član društva može bez otkaznoga roka otkazati ugovor o tajnome društvu i kada je on sklopljen na određeno vrijeme, ako za to postoji važan razlog. Ništetna je odredba ugovora kojom se isključuje ovo pravo članova društva.

U slučaju prestanka društva poduzetnik i tajni član sastavit će obračun te će poduzetnik tajnome članu isplatiti njegov ulog zajedno s pripadajućom a još neisplaćenom dobiti. Ako

³Zakon o trgovačkim društvima NN čl.154

ulog tajnoga člana nije bio uplaćen u cjelini ili ako je bio smanjen zbog gubitka, tajnome članu isplatit će se dobit u dijelu u kojemu prelazi iznos uloga na koji se tajni član obvezao ugovorom o tajnome društvu. Ulog i udio u dobiti tajnome članu isplaćuju se u novcu, izuzev ako ugovorom o tajnome društvu nije što drugo određeno. Poslovi koji nisu bili dovršeni u času prestanka društva, dovršit će se u skladu s ugovorom o tajnome društvu i odredbama ove glave.

U slučaju stečaja poduzetnika, tajni član društva ima glede prava na povrat svoga uloga položaj stečajnog vjerovnika, ali samo u odnosu na onaj dio uloga koji prelazi iznos njegovoga udjela u gubitku. Tajni član dužan je u stečajnu masu uplatiti ulog na koji se obvezao ugovorom, ali samo u dijelu u kojemu ga već nije uplatio i u dijelu u kojemu sudjeluje u snošenju gubitka iskazanoga poslovanjem poduzetnikova poduzeća.

2.6. Dioničko društvo

Dioničko društvo je trgovačko društvo u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnome kapitalu podijeljenom na dionice. Dioničko društvo može imati i samo jednog dioničara. Dioničari ne odgovaraju za obveze društva.

Osnivači društva su dioničari koji usvoje statut. Kod sukcesivnog osnivanja osnivači su i dioničari čiji ulozi nisu u novcu, iako ne sudjeluju u usvajanju statuta. Statut društva mora usvojiti najmanje jedna osoba.

Više o dioničkom društvu bit će u nastavku rada.

2.7. Društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba unose uloge u unaprijed dogovoreni temeljni kapital. Ulozi ne moraju biti jednaki. Osnivač može kod osnivanja društva preuzeti više poslovnih udjela. Ukupan iznos svih uloga mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva. Poslovni udjeli se ne mogu izraziti u vrijednosnim papirima. Članovi ne odgovaraju za obveze društva. Ako temeljni ulog

u društvo ne unese onaj tko je na to obavezan niti to društvo može nadoknaditi prodajom poslovnoga udjela, drugi su članovi društva dužni u društvo uplatiti iznos koji nedostaje srazmjerno svojim poslovnim udjelima u društvu. Društvo mogu osnovati jedna ili više osoba.⁴

Društvo se osniva na temelju ugovora kojega sklapaju osnivači (društveni ugovor). Svi osnivači moraju potpisati društveni ugovor koji se sklapa u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Ako društvo osniva jedan osnivač, društveni ugovor zamjenjuje izjava osnivača o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću dana kod javnog bilježnika. Punomoćnici osnivača moraju imati punomoć ovjerenu kod javnog bilježnika te ona nije potrebna ako je zastupnik osnivača po zakonu ovlašten da za njega sklopi društveni ugovor i dade izjavu koja se traži za osnivanje društva. Sukcesivno osnivanje društva nije dopušteno.

Društveni ugovor, odnosno izjava o osnivanju društva mora sadržavati:⁵

- ime, prezime, odnosno tvrtku, prebivalište, odnosno sjedište osnivača, ako je osnivač fizička osoba i njen osobni identifikacijski broj, a ako je osnivač pravna osoba i matični broj subjekta, odnosno odgovarajuće podatke ako je riječ o stranoj osobi,
- tvrtku i sjedište društva,
- predmet poslovanja društva,
- ukupni iznos temeljnoga kapitala, te iznos svakog pojedinačnog uloga osnivača, a sastoji li se ulog od stvari ili prava, mora ih se detaljno opisati i naznačiti njihovu vrijednost, te broj i nominalne iznose poslovnih udjela koje uz obvezu uplate uloga preuzima svaki osnivač,
- odredbu o tome osniva li se društvo na određeno ili na neodređeno vrijeme,
- prava i obveze koje članovi imaju prema društvu pored uplate svojih uloga, te prava i obveze koje društvo ima prema članovima.

⁴Zakon o trgovačkim društvima NN čl.385

⁵Zakon o trgovačkim društvima NN čl.388

2.7.1. Temeljni kapital

Temeljni kapital društva mora biti izražen u kunama. Najniži iznos temeljnog kapitala društva je 20.000,00 kuna. Nominalni iznos poslovnog udjela ne može biti manji od 200,00 kuna. Nominalni iznos poslovnog udjela mora biti izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja sto. Zbroj nominalnih iznosa svih poslovnih udjela mora odgovarati iznosu temeljnoga kapitala društva. Naime, prije upisa društva u sudski registar svaki osnivač mora uplatiti najmanje četvrtinu uloga za preuzeti poslovni udio kojega uplaćuje u novcu, s tim da ukupni iznos svih uplata u novcu ne može biti manji od 10.000,00 kuna. Ulog u društvo može se unijeti ulaganjem stvari i prava. Ulog unošenjem u društvo stvari i prava mora se u cjelini unijeti prije upisa društva u sudski registar. Ako je vrijednost uloga u stvarima i u pravima u vrijeme podnošenja prijave za upis društva u sudski registar manja od vrijednosti uloga koji se time ulaže, razlika do visine tako izraženoga uloga mora se uplatiti u novcu. Novčani uložci uplaćuju se zakonom određenim sredstvom plaćanja u Republici Hrvatskoj na račun društva kod kreditne institucije u Republici Hrvatskoj. Ta institucija izdaje potvrdu o tome da će društvo moći slobodno raspolagati s uplaćenim iznosom nakon što bude upisano u sudski registar.

Društvenim se ugovorom članovi društva mogu obvezati, pored uplate temeljnih uloga, na dodatne uplate novca ili ispunjenje drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost. Time se ne povećava temeljni kapital društva. U društvenom se ugovoru može odrediti i da članovi društva donose odluku o tome da će društvu učiniti dodatna plaćanja. Nije li društvenim ugovorom izričito određeno da se odluka donosi većinom od najmanje tri četvrtine danih glasova, članovi društva mogu odluku donijeti samo jednoglasno. Ako član, kada se to od njega traži, ne ispuni svoju obvezu naknadnog plaćanja društvu koja je ograničena određenim iznosom, a kada nije tako ograničena ako ne prelazi iznos određen društvenim ugovorom, primjenjuju se odredbe ovoga zakona o zakašnjenju s uplatom uloga, ako društvenim ugovorom nije što drugo predviđeno. Prednik člana društva odgovara za plaćanje društvu samo do visine obveze u vrijeme podnošenja prijave za upis njegova izlaska iz društva u knjigu poslovnih udjela. Ako obveza dodatnog plaćanja nije ograničena određenim iznosom, član društva koji je u cijelosti uplatio ulog može se osloboditi obveze plaćanja koja otpada na njegov poslovni udio tako da u roku od mjesec dana nakon što se od njega zahtijeva plaćanje društvu stavi svoj poslovni udio na raspolaganje. Ako on u tome roku ne plati ono što se od njega traži niti se koristi spomenutim pravom, društvo ga može preporučenim pismom

obavijestiti da se smatra kako je svoj poslovni udio stavio na raspolaganje društvu. Društvo mora u roku od mjesec dana od primitka spomenute izjave člana društva, odnosno od spomenute obavijesti članu, njegov poslovni udio izložiti prodaji javnim nadmetanjem, a prodaji na drugi način samo ako se s time suglasi član društva o čijem je poslovnom udjelu riječ. Ono je kao takvo dužno iznos postignut prodajom koji preostane nakon pokrića troškova prodaje i podmirenja obveze dodatnog plaćanja isplatiti članu društva. Ne može li se tražbina društva podmiriti utrškom od prodaje poslovnog udjela, ovaj pripada društvu koje ga može otuđiti za vlastiti račun. Društvenim se ugovorom način podmirenja obveze člana društva određen ovim stavkom može ograničiti na slučaj kada zahtijevano dodatno plaćanje društvu prelazi neki određeni iznos. Ono što je uplaćeno može se vratiti članovima društva ako nije potrebno za pokriće gubitka društva. Povrat uplaćenog dopušten je samo svim članovima u omjeru njihovih uloga i ne prije isteka tri mjeseca od kada društvo objavi odluku o povratu. Ako je društvenim ugovorom predviđeno da su dodatne uplate moguće i prije nego što se u potpunosti uplate ulozi, povrat tako uplaćenog nije dopušten prije nego što se u potpunosti ne uplate ulozi. Ako se, pored uplate uloga, jedan ili više članova obveže društvu na činidbe koje se ne sastoje u isplati novca ali imaju imovinsku vrijednost, u društvenom ugovoru moraju se odrediti opseg i pretpostavke za ispunjenje tih činidbi, mjerila za određivanje naknade koju za to društvo treba platiti te ugovorna kazna za slučaj neispunjenja ili neurednog ispunjenja preuzete obveze. Plaćanja društva ne mogu biti veća od vrijednosti činidbi koje treba ispuniti.

Osnivačima se ne može iz temeljnoga kapitala isplatiti naknadu troškova za pripremne radnje ili za osnivanje društva, a posebno nije dopušteno da se iznos tih troškova priračuna tome kapitalu kao ulog. Naknada troškova za osnivanje društva može se odobriti samo do visine najviše naknade utvrđene u društvenome ugovoru. Ako nije drugačije ugovoreno, osnivači snose troškove osnivanja društva srazmjerno svojim ulozima.⁶

2.7.2. Upis u sudski registar

U sudski registar upisuju se:⁷

- tvrtka, sjedište, adresa društva u Republici Hrvatskoj i predmet poslovanja društva,

⁶Zakon o trgovačkim društvima NN čl.393

⁷Zakon o trgovačkim društvima NN čl.396

- ukupni iznos temeljnoga kapitala,
- dan sklapanja društvenog ugovora,
- vrijeme trajanja društva ako je ono određeno društvenim ugovorom ili izjavom o osnivanju društva,
- imena i prezimena članova uprave, predsjednika i članova nadzornog odbora, ako ga društvo ima, njihovo prebivalište i osobni identifikacijski broj,
- ovlasti za zastupanje društva,
- ako je za primanje očitovanja volje i pismena u ime društva s navođenjem adrese u Republici Hrvatskoj ovlaštena neka osoba, upisuje se i taj podatak; za treće spomenuta je osoba za to ovlaštena sve dok ju se ne izbriše iz sudskog registra i objavi upis brisanja, osim ako je trećemu bilo poznato da ta osoba više nema ovlast o kojoj je ovdje riječ,
- ime i prezime, prebivalište i osobni identifikacijski broj, odnosno tvrtka i sjedište jedinoga osnivača i članova društva.

Pored podataka iz prethodnoga stavka ovoga članka objavljuju se i odredbe društvenoga ugovora ili izjave o osnivanju društva o načinu kako društvo objavljuje svoja priopćenja, ako ugovor, odnosno izjava sadržavaju te odredbe.

2.7.3. Organi društva

Uprava društva sastoji se od jednoga ili više direktora. Uprava vodi poslove društva u skladu s društvenim ugovorom, odlukama članova društva i obveznim uputama skupštine i nadzornog odbora, ako ga društvo ima. Način rada uprave propisuje se društvenim ugovorom.⁸ Ako neka pitanja glede načina rada uprave nisu uređena društvenim ugovorom ili ovim Zakonom, može ih urediti uprava posebnim aktom koji u tu svrhu donosi. Ako uprava ima više članova, a društvenim ugovorom nije drugačije određeno, svi članovi zajedno poduzimaju radnje potrebne za vođenje poslova društva, osim ako postoji opasnost od toga da

⁸Zakon o trgovačkim društvima NN čl.396

se radnje pravodobno ne poduzmu. Također ako je po društvenom ugovoru svaki član uprave ovlašten da sam poduzima radnje vođenja poslova društva, on ne smije poduzeti namjenjenu radnju usprotivi li se tome neki od članova uprave, osim ako spomenutim ugovorom nije drugačije određeno.

Član uprave može biti potpuno poslovno sposobna fizička osoba. Imenuju li članovi društva namjerno ili zbog grube nepažnje za člana uprave osobu koja to ne može biti, odgovaraju društvu solidarno za svu štetu koja bi mu bila pričinjena time što je takva osoba povrijedila svoje obveze prema društvu. Članovi društva svojom odlukom imenuju upravu društva, ako društvenim ugovorom nije predviđeno da je imenuje netko drugi u društvu. Ako se za člana uprave imenuje nekoga od njih, to se može učiniti i u društvenom ugovoru pa i za vrijeme dok je član uprave član u društvu. Nije li u odluci o imenovanju što drugo rečeno, mandat predsjedniku i članu uprave počinje s danom donošenja odluke o imenovanju bez obzira na upis u sudskom registru. Ako se društvenim ugovorom odredi da se svi članovi društva imenuju članovima uprave, to se odnosi samo na one članove društva koji su to bili u vrijeme kada se odredba o tome unosila u ugovor. U društvenom ugovoru može se predvidjeti da će upravu imenovati i neko javnopravno tijelo. Ako broj članova uprave padne ispod broja koji je društvenim ugovorom određen kao najmanji broj članova uprave da bi ona mogla voditi poslove društva i zastupati ga, a nisu određeni njihovi zamjenici, članovi društva moraju svojom odlukom bez odgađanja imenovati članove koji nedostaju. Do obavljenog imenovanja preostali članovi uprave obavljaju samo neodložne poslove. Društvenim se ugovorom može odrediti da za vrijeme dok članovi društva ne imenuju nove članove, nadzorni odbor može imenovati članove koji nedostaju. Treba naglasiti ako otpadnu svi članovi uprave ili oni nisu u mogućnosti obavljati svoje dužnosti, nadzorni odbor je dužan članove uprave imenovati bez odgađanja. Naime, ako društvo nema nadzorni odbor ili ako on ne postupi onako kako je to propisano u prethodnome stavku ovoga članka, sud će na prijedlog zainteresirane osobe ili po službenoj dužnosti postaviti privremenog upravitelja. Njegova je dužnost da se brine oko imenovanja nove uprave, a do tada je ovlašten obavljati samo neodgodive poslove.

Članovi uprave, njihova ovlaštenja za zastupanje i sve promjene bez odgađanja se upisuju u sudski registar.

2.8. Povezana društva

Povezana društva su pravno samostalna društva koja u međusobnom odnosu mogu stajati kao:⁹

- društvo koje u drugome društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju,
- ovisno i vladajuće društvo,
- društvo koncerna,
- društva s uzajamnim udjelima i
- društva povezana poduzetničkim ugovorima.

Ako jedno društvo ima većinu udjela ili većinsko pravo odlučivanja u drugome pravno samostalnome društvu (većinsko sudjelovanje), smatra se da se to drugo društvo nalazi u većinskome sudjelovanju, a prvo društvo s većinskim sudjelovanjem u njemu. Koliki udio pripada jednome društvu određuje se kod društva kapitala na temelju odnosa nominalnog iznosa udjela koji mu pripada prema ukupnome temeljnome kapitalu drugoga društva, a ako je to društvo izdalo dionice bez nominalnog iznosa brojem tih dionica koje mu pripadaju. Vlastite udjele društva treba odbiti od temeljnoga kapitala. S vlastitim udjelima društva izjednačuju se udjeli koji pripadaju nekome drugome tko ih drži za račun toga društva. Koji broj glasova u skupštini društva pripada nekome društvu određuje se prema odnosu broja glasova koje ono može koristiti na temelju udjela koji mu pripadaju, prema ukupnom broju svih glasova. Od ukupnog broja glasova moraju se odbiti glasovi koji pripadaju vlastitim udjelima i udjelima koje netko drugi drži za račun toga društva. Kao udjeli koji pripadaju društvu računaju se i oni udjeli koji pripadaju društvu koje je o njemu ovisno ili koje za njegov račun ili za račun društva koje je o njemu ovisno drži netko drugi, a ako društvo pripada trgovcu pojedincu i udjeli koji inače ulaze u njegovu imovinu.

⁹Zakon o trgovačkim društvima NN čl.473

2.9. Pripajanje i spajanje društava

Prema Zakonu o trgovačkim društvima jedno ili više dioničkih društava mogu se pripojiti drugome dioničkome društvu bez da se provede postupak likvidacije prijenosom cijele imovine jednoga ili više društava (pripojenih društava) drugome društvu (društvu preuzimatelju) u zamjenu za dionice toga društva. Dva ili više dioničkih društava mogu se spojiti a da se ne provede postupak likvidacije osnivanjem novoga dioničkoga društva, na koje prelazi cijela imovina svakoga od društava koja se spajaju u zamjenu za dionice novoga društva. Pripajanje i spajanje je dopušteno i onda kada su donesene odluke o prestanku društava koja se pripajaju ili koja se spajaju a moglo bi se odlučiti da se ona nastave.

Uprava, odnosno izvršni direktori svakoga društva koje sudjeluje u pripajanju moraju sastaviti opširno pisano izvješće u kojemu se pravno i gospodarski obrazlaže ugovor o pripajanju a naročito omjer zamjene dionica i visine doplata u novcu. U izvješću se moraju navesti mjerila za procjenu imovine društva koja je osnovica za omjer zamjene dionica te se mora upozoriti na posebne teškoće koje su se javile pri procjeni vrijednosti društva. Uprave, odnosno izvršni direktori obaju društava mogu sastaviti i zajedničko izvješće.

3. DIONIČKO DRUŠTVO

3.1. Pojam i definicija

Prema zakonu o trgovačkim društvima dioničko društvo je trgovačko društvo u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnome kapitalu podijeljenom na dionice. Dioničko društvo može imati i samo jednog dioničara. Dioničari ne odgovaraju za obveze društva.¹⁰

Njemački zakon o dionicama definira dioničko društvo kao društvo s pravnom osobnošću za čije obveze vjerovnicima odgovara samo njihova imovina, dok je temeljni kapital podijeljen na dionice. U Austriji zakon definira dioničko društvo s pravnom osobnošću čiji članovi sudjeluju ulozima u temeljnom kapitalu podijeljenom na dionice i osobno ne odgovaraju za obveze društva. (Barbić, 2010.)

Obilježja dioničkog društva po kojima se ono razlikuje od drugih društava jesu:

- Dioničko društvo je pravna osoba
- Ujedno je trgovačko društvo
- Da je društvo kapitala
- Temeljni kapital podijeljen je na dionice
- Dioničari ne odgovaraju za obveze društva
- Statut je temeljni akt društva

Najniži iznos temeljnog kapitala je 200.000,00 kuna prema odredbi članka 45. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima. Dioničko društvo ne gubi svojstvo društva ni onda kada ga čini samo jedna osoba. Članovi dioničkog društva su dioničari. Dioničarom se može postati prilikom osnivanja. Svi se dioničari smatraju osnivačima pri simultanom osnivanju društva, dok pri sukcesivnom osnivanju samo neki od njih se smatraju osnivačima. Zakonom o trgovačkim društvima strogo je određen položaj članova u društvu. Kao što je prethodno navedeno, dioničko društvo je pravna osoba. Društvo pravnu osobnost stječe upisom u sudski registar, dok to pravo gubi brisanjem iz sudskog registra. Pravna sposobnost dioničkog društva je upravo to da ima poslovnu sposobnost koju prema trećima izražava putem svojih organa. Dioničko društvo je i društvo kapitala. Kapital je temelj na kojem društvo počiva, riječ je o zajednici osoba koje se povezuju u društvo preko doprinosa u njihov kapital. Ovdje se ne misli na ukupni kapital društva, nego samo na dio njegova vlastita

¹⁰ Zakon o trgovačkim društvima NN čl.2

kapitala, na temeljni kapital. Ustroj i osnivanje dioničkog društva uređeni su zakonom o trgovačkim društvima. Posljedica ove definicije je da društvo ima svojstvo trgovca sa svim pravnim posljedicama koje iz toga proizlaze. Dioničko društvo smatra se trgovačkim i onda kad mu nije cilj stjecanje dobiti. (Barbić, 2010.)

3.2. Dioničari

Osnivači kao i članovi društva mogu biti domaće ili inozemne fizičke i pravne osobe. Prema zakonu jasno se razlikuju osnivači dioničkog društva od dioničara. Osnivači dioničkog društva su dioničari koji su usvojili statut, također dioničari čiji ulog u društvo, kod sukcesivnog osnivanja, nije bio u novcu, iako nisu sudjelovali kod usvajanja statuta. To je formalni kriterij, usvojen po uzoru na njemački zakon. Kada nakon osnivanja društva dionica promijeni vlasnika, osoba koja kupi dionicu je dioničar, ali ne i osnivač društva.

Osnivači su osobe koji su u ispravi sastavljenoj kod javnog bilježnika navedeni kao osnivači te su tom ispravom usvojili statut i preuzeli dionice. Kod simultanog osnivanja to su svi dioničari koji su usvojili statut. Međutim, kod sukcesivnog osnivanja osnivači su svi dioničari koji su usvojili statut i čiji ulogi nisu bili u novcu. Uloga osnivača važna je jer su oni dužni podnijeti pisano izvješće o osnivanju društva koje provjeravaju članovi uprave i nadzornog odbora te se kasnije se provjerava s revizijom osnivanja koju provode revizori osnivanja.

Osnivači su odgovorni za:¹¹

- svaku štetu koja je društvu nanescena zbog netočnosti ili nepotpunosti podataka u vezi s osnivanjem društva, kao i za to da uprava može slobodno raspolagati iznosima uplaćenim na ime dionica
- štetu društvu koju su nanijeli nakanom ili grubom nepažnjom kod preuzimanja ili ulaganja stvari odnosno prava

¹¹Feldman, B. :Društva kapitala : društvo s ograničenom odgovornošću, dioničko društvo, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1995

- štetu koja je za društvo nastala zbog prihvatanja sudjelovanja dioničara koji nije platežno sposoban.

Dioničari imaju pravo da im se podijeli dobit u skladu sa statutom i odlukom glavne skupštine. Njihovi udjeli u dobiti određuju se prema visini njihovih uloga.

3.3. Organi društva

Dioničko društvo djeluje preko svojih organa. Imamo tri organa dioničkog društva i bez njih društvo ne bi moglo poslovati. To su: uprava, nadzorni odbor i glavna skupština.¹² Odnos organa društva je funkcionalne prirode. Uprava vodi poslove na vlastitu odgovornost i zastupa društvo i to se njezino pravo ne može ograničiti. Nadzorni odbor nadzire poslovanje društva i podnosi izvještaje skupštini o tome je li poslovanje društva u skladu sa zakonom. Glavna skupština je tijelo koje čine svi dioničari društva bez obzira na rod dionica. Svi dioničari bez obzira na rod dionica čine glavnu skupštinu.

3.3.1. Uprava

Uprava se sastoji od jedne ili više osoba (direktori) čiji se broj određuje statutom. Ako se uprava sastoji od više osoba, jedna se od njih mora imenovati za predsjednika. Članom uprave može biti svaka fizička osoba koja je potpuno poslovno sposobna. U statutu se mogu odrediti uvjeti za imenovanje članova uprave.

Članom uprave ne može biti osoba:¹³

1. koja je kažnjena za kazneno djelo zlouporabe stečaja, zlouporabe u postupku stečaja, pogodovanja vjerovnika ili povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz Kaznenog zakonika Republike Hrvatske i to za vrijeme od pet godina po pravomoćnosti presude kojom je osuđena, s time da se u to vrijeme ne računa vrijeme provedeno na izdržavanju kazne ili

¹²Feldman, B. :Društva kapitala : društvo s ograničenom odgovornošću, dioničko društvo, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1995

¹³Zakon o trgovačkim društvima NN čl.239

2. protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje ta zabrana.

Uprava vodi poslove društva na vlastitu odgovornost. Zastupanje obuhvaća sklapanje pravnih poslova s trećim osobama. Moglo bi se reći da se iste radnje interno smatraju vođenjem poslova, a prema van zastupanjem. Vlast uprave da zastupa društvo se ne može ograničiti, ali su članovi dužni poštovati ograničenja u vođenju društva koja su određena statutom. Takva ograničenja nemaju učinak u odnosu na treće osobe.¹⁴

Uprava je dužna da:¹⁵

1. na zahtjev glavne skupštine pripremi odluke i opće akte čije je donošenje u nadležnosti glavne skupštine,
2. pripremi ugovore koji se mogu sklopiti samo uz suglasnost glavne skupštine,
3. izvršava odluke koje glavna skupština donese u okviru svoje nadležnosti.

Članovi uprave moraju voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika i čuvati poslovnu tajnu društva. Član uprave ne postupa protivno obvezi o načinu vođenja poslova društva ako pri donošenju poduzetničke odluke smije na temelju primjerenih informacija razumno pretpostaviti da djeluje za dobrobit društva. Oni koji povrijede svoje obveze odgovaraju za štetu društvu kao solidarni dužnici. U slučaju spora članovi uprave moraju dokazati da su primijenili pozornost urednog i savjesnog gospodarstvenika.

Članovi uprave naročito su odgovorni za štetu ako suprotno ovome Zakonu:¹⁶

- vrate dioničarima ono što su uložili u društvo,
- isplate dioničarima kamate ili dividendu,
- upišu, steknu, uzmu u zalog ili povuku vlastite dionice društva ili nekoga drugoga društva,
- izdaju dionice prije nego što se za njih u cjelini uplati iznos za koji su izdane,

¹⁴ Gorenc V., Trgovačko pravo, Društva, Školska knjiga, Zagreb 2003., str. 291

¹⁵Zakon o trgovačkim društvima NN čl.243

¹⁶Zakon o trgovačkim društvima NN čl.252

- razdijele imovinu društva,
- obave plaćanja nakon što nastupi nesposobnost društva za plaćanje, odnosno nakon što dođe do prezaduženosti društva,
- daju naknadu članovima nadzornog odbora,
- daju kredit,
- kod uvjetnog povećanja kapitala izdaju dionice suprotno svrsi ili prije nego što se one u cjelini uplate.

Upravu postavlja skupština društva. Važan je organ dioničkog društva jer joj zakon daje ovlasti vođenja i zastupanja društva te je ona njegovo obavezno tijelo.¹⁷

Predsjednik uprave saziva sjednice uprave, utvrđuje dnevni red i vodi sjednice. Imenovanje predsjednika ne daje jednom članu posebnu ovlast u vođenju posla ili zastupanju, već on na čelu ostaje prvi među jednakima.¹⁸

Članovi uprave dužni su voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika i čuvati poslovnu tajnu društva. Ako dođe do povrede obveza, članovi uprave odgovaraju kao solidarni dužnici. Ako se to dogodi, u postupku društva protiv članova uprave, društvo će zastupati nadzorni odbor. (Barbić et al, 1996.)

3.3.2. Nadzorni odbor

Nadzorni odbor ima najmanje tri člana. Statutom se može odrediti i veći broj članova nadzornog odbora s time da njihov broj mora biti neparan.

Najveći broj članova nadzornog odbora iznosi kod društva s temeljnim kapitalom:

- do 12.000.000,00 kuna, 9 članova,
- do 80.000.000,00 kuna, 15 članova,

¹⁷Gornec, V., Osnove statusnog I ugovornog trgovačkog prava, Zagreb, 2005., str. 85

¹⁸Versić, Marušić. V., Uprava dioničkog društva, Pravo u gospodarstvu, vol. 35, 1995., 3-4, 193-214.

- preko 80.000.000,00 kuna, 21 član.

Članom nadzornog odbora može biti fizička osoba koja je potpuno poslovno sposobna. Statutom se mogu odrediti uvjeti koje mora ispuniti osoba da bi bila imenovana u nadzorni odbor.

Članom nadzornog odbora ne može biti:¹⁹

- član uprave društva,
- član nadzornog, odnosno upravnog odbora u deset društava,
- član uprave, odnosno izvršni direktor društva koje je ovisno u odnosu na dioničko društvo,
- član uprave, odnosno izvršni direktor drugog društva kapitala u čijem se nadzornom, odnosno upravnom odboru nalazi član uprave, odnosno izvršni direktor društva,
- osoba koja ne ispunjava uvjete iz članka 239 stavka 2. ovoga Zakona.

Statutom se mogu propisati posebni uvjeti za članove nadzornog odbora koje bira glavna skupština osim za članove koje bira na temelju prijedloga sukladno posebnom zakonu. Članove nadzornog odbora bira glavna skupština društva. Statutom se može predvidjeti da određeni dioničari imenuju određeni broj članova nadzornog odbora. Kada je tako propisano posebnim zakonom, u statutu se određuje broj članova nadzornog odbora koje imenuju zaposleni. Pravo imenovanja članova nadzornog odbora mogu imati samo određeni dioničari ili svakodobni imatelji određenih dionica. Imateljima određenih dionica može se statutom dati pravo da imenuju članove nadzornog odbora ako je za prijenos tih dionica potrebna suglasnost društva. Takve dionice ne čine poseban rod dionica. Dioničari mogu u nadzorni odbor imenovati najviše jednu trećinu članova odbora.

Nadzorni odbor nadzire vođenje poslova društva. Nadzorni odbor može pregledavati i ispitivati poslovne knjige i dokumentaciju društva, blagajnu, vrijednosne papire i druge stvari. U tu svrhu odbor može koristiti pojedine svoje članove ili stručnjake. Nadzorni odbor daje nalog revizoru za ispitivanje godišnjih financijskih izvješća društva i koncerna. Nadzorni odbor podnosi glavnoj skupštini pisano izvješće o obavljenom nadzoru. U izvješću dužan je posebno navesti djeluje li društvo u skladu sa zakonom i aktima društva te odlukama glavne skupštine, jesu li godišnja financijska izvješća napravljena u skladu sa stanjem u poslovnim

¹⁹Zakon o trgovačkim društvima NN čl.254

knjigama društva i pokazuju li ispravno imovinsko i poslovno stanje društva te stav koji ima o prijedlogu uprave glede upotrebe dobiti i pokriva gubitka u društvu. Članovi koji se ne slažu s nekim dijelom izvješća ili s izvješćem u cjelini dužni su u pisanom obliku dostaviti glavnoj skupštini svoje primjedbe. Nadzorni odbor može sazvati glavnu skupštinu društva. On to mora učiniti kada je to potrebno radi dobrobiti društva. Odluku o tome nadzorni odbor donosi običnom većinom glasova. Vođenje poslova društva ne može se prenijeti na nadzorni odbor. Statutom ili odlukom nadzornog odbora može se odrediti da se određene vrste poslova mogu obavljati samo uz prethodnu suglasnost toga odbora. Odbije li nadzorni odbor dati suglasnost, uprava može zatražiti od glavne skupštine da ona da potrebnu suglasnost. Glavna skupština donosi odluku o davanju suglasnosti s većinom od najmanje tri četvrtine danih glasova. Statutom se ne može odrediti da je za to potrebna veća većina niti se može zahtijevati ispunjenje dodatnih pretpostavki.

3.3.3. Upravni odbor

Statutom se može odrediti da društvo umjesto uprave i nadzornog odbora ima upravni odbor.

Upravni odbor sastoji se od najmanje tri člana. Statutom se može odrediti da upravni odbor ima više članova. Kad je zakonom određeno da u nadzornom odboru mora biti predstavnik radnika, to vrijedi i za predstavnika radnika u upravnom odboru. Za određenje broja članova upravnog odbora na odgovarajući se način primjenjuje odredba članka 254. zakona. Članovi upravnog odbora biraju se, odnosno imenuju na vrijeme određeno statutom ali najviše na šest godina i mogu biti ponovno birani, odnosno imenovani.

Upravni odbor vodi društvo, postavlja osnove za obavljanje predmeta poslovanja, nadzire vođenje poslova društva i zastupa društvo prema izvršnim direktorima društva. Kada upravni odbor zastupa društvo prema nekome od izvršnih direktora u tome ne može sudjelovati nitko od izvršnih direktora društva. Upravni odbor dužan je sazvati glavnu skupštinu kada je to potrebno radi dobrobiti društva. O tome donosi odluku običnom većinom glasova. Upravni odbor može obavljanje pojedinih radnji u vezi s pripremom i vođenjem glavne skupštine povjeriti izvršnim direktorima. Upravni odbor brine se o tome da se uredno vode poslovne knjige društva. Dužan je poduzimati mjere prikladne za sustavni nadzor nad vođenjem poslova društva kako bi se pravodobno otkrile okolnosti koje dovode u opasnost društvo i njegovo poslovanje. Na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 250.a, 250.b i

263. stavka 2. zakona. Za obveze upravnog odbora u vezi s gubitkom društva, nesposobnošću društva za plaćanje i prezaduženošću na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 251. zakona. Na sastavljanje i utvrđivanje godišnjih financijskih izvješća na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 300.a do 300.e zakona s time da ono što je tamo predviđeno za upravu društva vrijedi za izvršne direktore, a što je predviđeno za nadzorni odbor vrijedi za upravni odbor. Statutom se može odrediti da godišnja financijska izvješća utvrđuje glavna skupština.

Upravni odbor imenuje jednog ili više izvršnih direktora na mandatno razdoblje određeno u skladu sa statutom, ali ne dulje od šest godina. Ako ih imenuje više, jednog od njih mora imenovati glavnim izvršnim direktorom. Na odgovarajući način primjenjuje se odredba druge rečenice članka 244. stavka 1. zakona. Dozvoljeno je imenovanje zamjenika izvršnih direktora za što vrijedi ono što i za zamjenike članova uprave. Izvršnim direktorima mogu se imenovati i članovi upravnog odbora ali samo tako da većina članova upravnog odbora budu neizvršni direktori. Imenovanje izvršnih direktora mora se prijaviti za upis u sudski registar. Ako se izvršnim direktorima imenuju osobe koje nisu članovi upravnog odbora, moraju ispunjavati uvjete iz članka 239. stavka 2. zakona. Statutom se mogu propisati i druga svojstva osoba koje se imenuje izvršnim direktorima i pobliže urediti način imenovanja od strane upravnog odbora.

3.3.4. Glavna skupština

Ako zakonom nije drugačije određeno, dioničari u stvarima društva svoja prava ostvaruju na glavnoj skupštini. Statutom se može predvidjeti ili ovlastiti upravu, odnosno upravni odbor da omogući dioničarima da elektroničkom komunikacijom ostvaruju sva ili samo neka prava u cijelosti ili djelomično i kada osobno ni putem punomoćnika na njoj ne sudjeluju u mjestu gdje se održava. Statutom se može predvidjeti ili ovlastiti upravu, odnosno upravni odbor da omogući dioničarima da smiju svoje glasove dati pisanim putem ili putem elektroničke komunikacije kada ne sudjeluju na glavnoj skupštini. Članovi uprave, odnosno izvršni direktori i članovi nadzornog, odnosno upravnog odbora moraju sudjelovati u radu glavne skupštine. Statutom se mogu odrediti slučajevi u kojima članovi nadzornog, odnosno upravnog odbora smiju sudjelovati u radu glavne skupštine putem prijenosa zvuka i slike. Statutom ili poslovnikom o radu glavne skupštine može se dopustiti ili ovlastiti upravu,

odnosno upravni odbor da dopusti da se rad glavne skupštine smije prenositi zvukom i slikom.

Glavna skupština odlučuje u pitanjima koja su izričito određena zakonom i statutom društva, a osobito o:²⁰

- izboru i razrješenju članova nadzornog, odnosno upravnog odbora, osim ako ih se ne imenuje u taj odbor.
- upotrebi dobiti,
- davanju razrješnice članovima uprave i nadzornog, odnosno upravnog odbora,
- imenovanju revizora društva.
- izmjenama statuta,
- povećanju i smanjenju temeljnoga kapitala društva.
- imenovanju revizora za ispitivanje radnji obavljenih u osnivanju društva ili radnji vođenja poslova društva i utvrđivanju naknade za njegov rad,
- uvrštenju dionica društva na uređeno tržište radi trgovanja i o povlačenju dionica s tog uvrštenja,
- prestanku društva.

O pitanjima vođenja poslova društva glavna skupština može odlučivati samo onda ako to od nje zatraži uprava, odnosno izvršni direktori društva. Glavna skupština odlučuje o davanju razrješnice članovima uprave i nadzornog, odnosno upravnog odbora jednom godišnje kada su joj predočena godišnja financijska izvješća. O davanju razrješnice pojedinome članu glasuje se odvojeno, ako tako odluči glavna skupština ili ako to zatraže dioničari čiji udjeli zajedno čine najmanje deseti dio temeljnoga kapitala društva. Glavnu skupštinu mora se sazvati u slučajevima određenim zakonom i statutom kao i uvijek onda kada to zahtijevaju interesi društva. Uprava, odnosno izvršni direktori dužni su sazvati glavnu skupštinu bez odgađanja nakon što dobiju izvješće nadzornog, odnosno upravnog odbora o godišnjim financijskim izvješćima, izvješću o stanju društva i prijedlogu odluke o upotrebi dobiti, a kod društva majke koncerna i o godišnjim financijskim izvješćima koncerna te izvješću o stanju koncerna. Glavna skupština se mora održati u prvih osam mjeseci poslovne godine. Glavnu skupštinu saziva uprava koja o tome odlučuje običnom većinom glasova. Za donošenje odluke o sazivanju glavne skupštine ovlaštene su osobe koje su u sudskom registru upisane kao

²⁰Zakon o trgovačkim društvima NN čl.275

članovi uprave. To se na odgovarajući način primjenjuje i na izvršne direktore kad sazivaju glavnu skupštinu. Pri tome se ne dira u pravo ostalih osoba koje su po zakonu i statutu ovlaštene sazvati glavnu skupštinu.

3.4. Dionice

Dionica je:

- Dio temeljnog kapitala
- Skup članskih ovlasti
- Vrijednosni papir

Prema Felmanu dionica je vrijednosni papir koji izdaje dioničko društvo (korporacijski vrijednosni papir) i koji glasi na određeni dio temeljnog kapitala. Mogu se podijeliti po *sadržaju prava* i po *načinu prijenosa* odnosno naslovu. Zakonom je propisano ako se dionica izdaje prije uplate punog iznosa za koji se izdaje, iznos djelomične uplate mora se naznačiti na ispravi o dionici, a ako se dionica izdaje kao nematerijalizirani vrijednosni papir, upisati na računu vrijednosnih papira u kompjutorskom sustavu zakonom ovlaštene pravne osobe na kome je dionica elektronički zapisana.²¹

3.4.1. Udio u temeljnom kapitalu

Određeni udio u temeljnom kapitalu predstavlja dionica. Za dionicu se mora dati neka protuvrijednost kako bi se stvorio tj. povećao temeljni kapital. Za uzvrat dioničar stječe dionicu i prema utvrđenom zakonu prava i obveze.

U Hrvatskoj izdavanje dionica nije moguće bez nominalnog iznosa jer u tom slučaju dioničko društvo uopće ne bi imalo kapital ili bi ga imalo ali ne bi bio podijeljen na dionice. Mogu se izdati nepravne dionice bez nominalnog iznosa koje su izražene brojem. U tom slučaju dioničar uspoređuje broj dionica koje drži s ukupnim brojem izdanih dionica, te može izračunati koliki mu dio temeljnoga kapitala pripada i kakva ima prava u društvu. (Petrović,2013.)

²¹Zakona o trgovačkim društvima NN 107/07

3.4.2. Skup prava

Dionica podrazumijeva skup određenih prava koja se mogu podijeliti na dvije određene skupine:

- Imovinska
- Upravljačka

Imovinska prava su:

- Prava na dividendu
- Pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase društva
- Pravo prvenstva pri upisu novih dionica u slučaju odluke o povećanju kapitala novim ulozima. (Gorenc, 2010.)

Osnovno upravljačko pravo dioničara je *pravo glasa* na glavnoj skupštini. Broj glasova se određuje prema nominalnom iznosu dionice, a ne prema njihovom broju. (Feldman, 1995.)

Također upravljačka prava podrazumijevaju pravo na obavještenost, pravo nadzora, pravo biranja u organe društva itd.

3.4.3. Vrijednosni papiri

Prema zakonu o vrijednosnim papirima dionica je vrijednosni papir. U tom smislu riječi izdaje je dioničko društvo i označuje dio temeljnog kapitala, njome je izraženo članstvo imatelja i s njima povezana prava i obveze. Mogu glasiti na:

- Dionice na ime
- Dionice na donositelja

Kako bi se izdale dionice na ime postoji zakonska obveza u dva slučaja:

- Ako se dionica izdaje prije uplate punog iznosa za koji se izdaje, iznos djelomične uplate mora se naznačiti na ispravi o dionici

- Ako se dionica izdaje kao nematerijalizirani vrijednosni papir, upisati na računu vrijednosnih papira u kompjutorskom sustavu zakonom ovlaštene pravne osobe na kome je dionica elektronički zapisana.²²
- Dionice na donositelja prenose se tradicijom. Imatelj dionice na donositelja ima sva prava koja mu temeljem te dionice pripadaju samim tim što je ima u posjedu. No zadnjom izmjenom zakona o trgovačkim društvima isključena je mogućnost izdavanja dionica na donositelja. Potrebno je reći da je takvo rješenje motivirano sprečavanjem pranja novca, odnosno željom da se uvijek zna dionička struktura određenog društva.

3.4.4. Isprava o dionici

Isprava o dionici sastoji se od triju dijelova:

- Plašt
- Kuponski arak
- Talon

Plašt dionice najvažniji je dio isprave o dionici. Jer mora sadržavati sljedeće sastojke:

- oznaku da je dionica i njezin nominalni iznos, ako društvo izdaje dionice s nominalnim iznosom,
- oznaku roda dionice,
- tvrtku i sjedište izdavatelja dionice,
- tvrtku, odnosno ime i prezime osobe na koju glasi dionica,
- datum izdavanja i broj dionice,
- faksimil potpisa statutom ovlaštenih osoba izdavatelja dionice.²³ *Kuponski arak* posebna je isprava kojom se dokazuje člansko pravo dioničara i pravo na dividendu, sadrži kupone za naplatu dividende. Naime, služi da se ostvari pravo na dividendu.

²²Zakona o trgovačkim društvima, NN 107/07

²³Zakona o trgovačkim društvima, NN 118/03,

Kuponski arak mora sadržavati:

- redni broj kupona
- broj dionice na koju se odnosi
- tvrtku izdavatelja
- faksimil potpisa ovlaštenih osoba

Talon je legitimacijski papir koji služi kao dokaz ovlasti za podizanje novog kupovnog arka kada je jedan već potrošen. Talon mora sadržavati broj dionice na koju se odnosi. (Feldman, 1995.)

4. OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA

4.1. Način nastanka

Nastanak dioničkog društva može se provesti na nekoliko načina. Do toga dolazi:

- Osnivanjem
- preoblikovanjem nekog drugog trgovačkog društva ili sportskog kluba-udruge za natjecanje u dioničko društvo
- spajanjem dioničkog društva
- podjelom dioničkog društva

Izjave osnivača o usvajanju statuta daju se u ispravi koja se sastavlja kod javnog bilježnika, a punomoćnici moraju imati punomoć ovjerenu od javnog bilježnika.

U ispravi iz stavka 1. 173. članka Zakona o trgovačkim društvima moraju se navesti:

- osnivači i njihova prebivališta,
- ako društvo izdaje dionice s nominalnim iznosima ti iznosi, u protivnom broj dionica, iznos za koji se izdaju i, ako se izdaju dionice više rodova, rod dionica koje preuzima svaki dioničar,
- uplaćeni iznos temeljnoga kapitala,
- izjava osnivača da prihvaćaju statut.

Prema istoimenom zakonu statut društva mora sadržavati odredbe o:

- tvrtki i sjedištu društva,
- predmetu poslovanja,
- iznosu temeljnoga kapitala,
- podjeli temeljnog kapitala na dionice s nominalnim iznosima ili na one bez tog iznosa, kod dionica s nominalnim iznosima o tim iznosima i ukupnom broju dionica svakog nominalnog iznosa a kod dionica bez tog iznosa samo o njihovu broju, ako se izdaju dionice više rodova, rodu dionica i broju dionica svakoga roda,
- tome da se izdaju dionice koje glase na ime,

- tome ima li društvo upravu i nadzorni odbor ili upravni odbor te ovisno o tome broju članova uprave i nadzornog odbora, odnosno upravnog odbora i izvršnih direktora,
- načinu i obliku objave priopćenja društva,
- vremenu trajanja i prestanku društva.

Statut može sadržavati odredbe koje odstupaju od odredbi ovoga Zakona samo kada je to u zakonu izričito određeno. Ako to nije izričito isključeno ovim Zakonom, statutom se mogu urediti i druga pitanja pored onih navedenih u stavku 3. ovoga članka. Odredbe statuta donesene protivno spomenutim ograničenjima su ništetne.²⁴

Zakon o trgovačkim društvima posebno detaljno propisuje osnivanje dioničkog društva. Prilikom osnivanja dioničkog društva razlikuju se:

- simultano i
- sukcesivno osnivanje.

Osnivači sami odlučuju kako će osnovati društvo, simultano ili sukcesivno. Na temelju toga odlučuju o veličini sredstava potrebnih za ostvarivanje poduzetničkog pothvata, pribavljanju tih sredstava, koji su izvori i za koje su iznose unaprijed osigurani, koliko je još povrh toga potrebno sredstava i sl.

4.2. Osnivači dioničkog društva

Svaka pravna ili fizička osoba može osnovati dioničko društvo. Zakonom je propisano da ne postoji ograničeni broj osoba osnivača, to može biti i jedna osoba. Prema tome se razlikuju osnivači od ostalih dioničara. Osnivači su ujedno i prvi dioničari društva. Osnivačem dioničnog društva ne može biti osoba koja pri osnivanju nije preuzela najmanje jednu dionicu društva. Važna stavka je razlikovanje osnivača od ostalih prvih dioničara društva zbog posebnog pravnog odnosa u kojemu se nalaze u vrijeme osnivanja jer čine predruštvo koje ima važne pravno relevantne učinke. Dioničko društvo je društvo privatnog prava kojeg

²⁴Zakona o trgovačkim društvima, NN 118/03

osnivanje potiču određene osobe. Stoga su dužni brinuti se o tome da se ono uredno provede. Kad je osnivanje završeno društvo je pravna osoba i djeluje u prometu, ima početnu imovinu stvorenu u osnivanju koja se upisom temeljnog kapitala u sudskom registru objavljuje javnosti, pa se mora brinuti da je ono što je upisano u tom registru odgovara stvarnom stanju. Od samog početka društvo mora imati organe i revizora kako bi moglo uredno poslovati, također prema trećima iskazati da je već imenovana ovlaštena pouzdana osoba javne vjere koja će kontrolirati poslovanje. Zakon je nametnuo obveze, ali samim time i propisao odgovornost. Iz toga proizlazi da je uloga osnivača važna i odgovorna. Odgovornost se očituje u urednoj uplati duga. Zakon o trgovačkim društvima nije zakonom odredio koje osobe mogu biti osnivači, što podrazumijeva da osnivači mogu biti i pravne i fizičke osobe. Pravne radnje osnivanja za pravne osobe poduzimaju njihovi organi ovlašteni za zastupanje tj. kad je riječ o javnom trgovačkom društvu i o komanditnom društvu, članovi koji su društvenim ugovorom ili zakonom ovlašteni zastupati pravnu osobu. Međutim, ako je pravna osoba u likvidaciji, likvidatori će poduzeti za nju radnje osnivanja onako kako su ovlašteni za zastupanje. U slučaju da dioničko društvo osniva osoba javnog prava, radnje osnivanja poduzima osoba ovlaštena zastupati tu osobu. Osobe ovlaštene zastupati pravnu osobu legitimiraju se izvatkom iz sudskog ili nekog drugog registra u kojem je pravna osoba upisana. Ipak, osobe ovlaštene za zastupanje mogu dati punomoć kojem drugome da zastupa pravnu osobu. Takvu punomoć mora ovjeriti javni bilježnik. Zakon o trgovačkim društvima sadrži poseban propis za punomoć kojom se opunomoćnika ovlašćuje dati izjavu o usvajanju statuta, pa taj bi propis trebalo primijeniti i za davanje izjave o preuzimanju dionica i izjave da se osniva dioničko društvo.

Kad društvo osniva fizička osoba ne zahtijeva se da ima potpunu poslovnu sposobnost. Međutim, osnivač može biti i osoba koja nema poslovne sposobnosti ili joj je ona ograničena. Njezin zakonski zastupnik će za nju dati pravno relevantne izjave volje glede osnivanja dioničkog društva. Takvom zastupniku nije potrebna punomoć za zastupanje osnivača koji nema poslovne sposobnosti ili mu je ograničena. Fizičku osobu može zastupati opunomoćnik pri obavljanju radnji osnivanja dioničkog društva. Za oblik punomoći vrijedi sve ono što je rečeno za punomoć. Osoba koja posjeduju potpunu poslovnu sposobnost može biti opunomoćnikom. Punomoć istoj osobi može dati više osnivača, a i osnivač može opunomoćiti drugog osnivača da ga zastupa pri osnivanju društva. Ako je drugi osnivač pravna osoba, za nju će djelovati organ ili član ovlašten za zastupanje, izjavljujući volju za osnivanje dioničkog društva istodobno izjaviti i volju u ime osnivača koji je dao punomoć pravnoj osobi. Također,

fizičku osobu osnivača može pri obavljanju radnji zastupati prokurist samo onda ako ga ona može imati (trgovac pojedinac). Onda se ne traži posebna punomoć, nego se prokurist može legitimirati izvatkom iz sudskog registra.

U procesu osnivanja dioničkog društva može se kao osnivač pojaviti ortaštvo, ali i preddruštvo nekog drugog društva. U slučaju da se kao osnivač pojavi ortaštvo, za obveze odgovaraju ortaci dok je obveza prema društvu njihova zajednička obveza. Ako se ne odredi drugačije svi oni solidarno odgovaraju za njihovu uplatu. Ortaci stječu dionice kao zajedničke. Zakonom je propisano da su u svakom preddruštvu prava stečena u ime trgovačkog društva prije upisa u sudski registar zajednička ne podijeljena imovina osnivača, kao i dionice. Osnivači (članovi preddruštva) odgovaraju za obveze društva. Upisom u sudski registar, dionice pripadaju društvu dok solidarna odgovornost njegovih osnivača prestaje.

Osnivačem se ne traži da bude trgovac, osnivačem mogu biti osobe koje su trgovci i one koje to nisu. Pri osnivanju dioničkog društva prividni osnivači, tj. osobe koje daju pravno relevantne izjave za osnivanje dioničkog društva u svoje ime, ali za tuđi račun. Prividni osnivač se pojavljuje kao povjerenik osobe za koju djeluje. On postaje dioničarom, u društvu ostvaruje prava i prema njemu ispunjava preuzete obveze. Društvo će dioničarom smatrati prividnog osnivača, a ne onoga za račun kojeg je djelovao pri osnivanju istoga, čak i onda kad je to organima društva poznato. (Barbić, 2010.)

Osnivanje dioničkog društva može biti simultano (istovremeno) i sukcesivno (uzastopno). U našem je pravu presudno za razlikovanje sukcesivnog od simultanog osnivanja dioničkog društva upućivanje javnog poziva (prospekta) za upis dionica. Simultano osnivanje društva brže je i jednostavnije, dok se sukcesivno osnivanje u pravilu provodi kada je potrebno prikupiti veći kapital od više ulagatelja i kada se želi postići da dionice društva budu raširene među većim brojem dioničara. (Ćesić, 2007.)

4.3. Simultano osnivanje dioničkog društva

Prema zakonu osnivači osnivaju društvo preuzimanjem svih dionica društva, usvajanjem i potpisivanjem statuta te izjavom da osnivaju dioničko društvo. Društvo je osnovano kada ga se upiše u sudski registar.

Za simultano osnivanje društva osnivači moraju:

- Usvojiti i potpisati statut
- Izjaviti da osnivaju dioničko društvo
- Preuzeti sve dionice društva
- Uplatiti uloge najmanje u dijelu propisanom zakonom u čl.179, ali u skladu s preuzetom obvezom uplate prije upisa društva u sudski registar
- Imenovati prvi nadzorni odbor, odnosno upravni odbor te revizora društva
- Podnijeti izvješće o provedenom osnivanju

Pored toga mora se:

- Provesti revizija osnivanja u slučajevima iz čl.182. Zakona
- Društvo upisati u sudski registar

Zakon propisuje određena pravila koja se trebaju ispuniti. Samim time se želi postići ozbiljnost osnivača i skrenuti pozornost na radnje koje se trebaju poduzeti. Prilikom osnivanja osnivači mogu sklopiti ugovor kojim uređuju svoje odnose za vrijeme osnivanja. Ugovor te vrste nije obvezan, a sklopit će se onda kada postoji poseban poslovni interes. Najčešće se sklapa zbog složenosti poslovne konstrukcije u kojoj je osnivanje dioničkog društva samo jedan dio tj. potreba da se odnosi među osnivačima posebno urede, dok još nije vrijeme za davanje izjava kod javnog bilježnika kojima se pristupa pri osnivanju društva i nastajanju preddruštva. Ugovorom se mogu međusobno obvezati da će osnovati društvo i tako osigurati da će se poduzeti sve što je potrebno za osnivanje društva. Time se stječu prava i preuzimaju obveze oko osnivanja društva. Govorimo o obveznom odnosu koji je obično ortaštvo, društvo koje je u vezi s osnivanjem dioničkog društva nastaje prije preddruštva. Tako se mogu urediti odnosi među budućim osnivačima pri zajedničkom stjecanju poduzeća ili nekih stvari da bi se zajednički, prema određenom omjeru sudjelovanja, uložili pri osnivanju dioničkog društva. Može se odrediti koliko će tko dati sredstava za kupnju takvog poduzeća ili stvari, koliko će na temelju toga kome pripasti, kako će to uložiti u dioničko društvo koje se osnivači obvezuju osnovati, koliko će tko dobiti dionica u društvu itd. Usvajanjem statuta i njegovim potpisivanjem kod javnog bilježnika te davanjem izjava o preuzimanju svih dionica društva

zakonom nastaje predruštvo, kojim se uređuje faza do upisa društva u sudski registar. Ovdje je riječ o društvu koje nije pravna osoba i traje dok upisom ne stekne pravnu osobnost kao dioničko društvo.

4.3.1. Usvajanje i potpisivanje društva

Prema zakonu o trgovačkim društvima osnivači moraju usvojiti statut izjavom danom o ispravi koja se sastavlja kod javnog bilježnika i moraju ga potpisati. To je ujedno prva od triju izjava koje se daju, ali i prva od svih pravnih radnji koje se moraju poduzeti pri osnivanju društva. Zajedno s njom preuzimaju se sve dionice i izjavljuju da se osniva dioničko društvo. Usvajanje statuta treba smatrati pravnom radnjom zato što se i dionice izdaju na temelju statuta, kojim se uređuje koje će dionice i koliko njih društvo izdati pri osnivanju. Stoga se ni izjava o preuzimanju dionica ne bi mogla dati prije nego što se to odredi. U obliku javnobilježničkog akta daju se izjave osnivača. To su očitovanja zajedničke volje osnivača usmjerene na osnivanje društva kojom oni stječu prava i preuzimaju obveze, ali i postavljaju ustroj budućeg dioničkog društva. Može se reći da je to vrsta ugovora u kojem se miješaju obveznopravni i statusni elementi ako je riječ o više osnivača. Međutim, osniva li društvo samo jedan osnivač, ne može se govoriti o ugovoru, nego o jednostranom očitovanju volje usmjereno na osnivanje društva. To također čini pravni posao koji je temelj društva.

Kod javnog bilježnika daju se izjave o usvajanju statuta, ali nije bitno da budu istodobno prisutni svi osnivači. Svaki osnivač to može učiniti pojedinačno, ali će o tome javni bilježnik sastaviti zapisnik. Statut se smatra usvojen kad ga potpiše posljednji osnivač. Izjava o usvajanju statuta se prema zakonu mora dati zajedno s izjavom o preuzimanju dionica i u istoj ispravi. Zakonom o trgovačkim društvima propisan je sadržaj isprave koja se sastavlja kod javnog bilježnika. Njome se utvrđuje statut koji su osnivači usvojili. Izjave o usvajanju statuta unose se u zapisnik, a statut se daje u prilog kojeg osnivači potpisuju i potvrđuju da se statut prilaže zapisniku.

Zakonom je određeno kada jedini osnivač društva da očitovanje o usvajanju statuta, sam odlučuje o tome hoće li osnivanje dovesti do nastanka društva. U slučaju da to učini više njih, oni su vezani za ono što su se zajednički dogovorili pa se nepostupanje nekog od osnivača prema dogovoru smatra povredom ugovora. Predruštvo nastaje davanjem izjava za koje

vrijedi ono što je dogovoreno pri usvajanju statuta. Izjave dane kod javnog bilježnika znače stvaranje preddruštva i dogovaranje pravila za nastajanje i ustroj budućeg dioničkog društva.

4.3.2. Preuzimanje svih dionica društva

Izjave osnivača o preuzimanju svih dionica društva daju se kod javnog bilježnika u istoj ispravi u kojoj se usvaja statut. Ipak, riječ je o dva različita pravna posla. Preuzimanje dionica je pravni posao kojim osnivači izjavljuju da osnivaju dioničko društvo i preuzimaju obvezu uplate dionica. U izjavi o preuzimanju dionica moraju se navesti podaci o osnivaču koji ih preuzima kako bi ga se moglo individualizirati. Podaci za fizičke osobe su:

- Ime i prezime
- Adresa prebivališta
- Datum rođenja
- Osobni identifikacijski broj

Podaci za pravne osobe su:

- Tvrtka (naziv i sjedište)
- Matični broj subjekta
- Osobni identifikacijski broj
- Zastupnik

Osim navedenog izjava mora sadržavati:

- Broj
- nominalni iznos
- iznos za koji se izdaju
- rod dionica
- broj dionica svakog roda

U slučaju da društvo izdaje dionice bez nominalnog iznosa navodi samo broj dionica koje se preuzimaju uz ostale podatke o kojima je ovdje riječ.

4.3.3. Uplata dionica

Dionice se uplaćuju novcem, ulaganjem stvari ili prava.

Dionice se uplaćuju u novcu zakonom određenim sredstvom plaćanja na račun dioničkog društva kod kreditne institucije u Republici Hrvatskoj. Prije upisa društva u sudski registar mora se, ako se ulozi uplaćuju u novcu, uplatiti najmanje četvrtinu najnižeg iznosa te dionice za koji se ona može izdati, bez obzira na to je li riječ o dionici u nematerijaliziranom obliku ili o dionici za koju se izdaje isprava o dionici, a ako se dionica izdaje za viši iznos od tog iznosa dionice i cijeli iznos koji prelazi taj iznos. Ako se dionica uplaćuje dijelom u novcu, a dijelom ulogom stvari, odnosno prava, prije upisa društva u sudski registar mora se u potpunosti uplatiti i onaj dio koji se ne uplaćuje ulaganjem stvari ili prava. Prije upisa društva u sudski registar ulog u stvarima i u pravima mora se unijeti u cjelini. Ako se ulaganje stvari i prava sastoji u preuzimanju obveze da se društvu prenese neka stvar, ta se činidba mora ispuniti u roku od pet godina od upisa društva u sudski registar. Na stvari i na pravu koji se unose kao ulog ne može se za tražbine koje se ne odnose na predmet unosa ostvarivati pravo zadržanja. To se na odgovarajući način primjenjuje i na uplate u gotovini. Vrijednost stvari, odnosno prava koje se ulaže mora odgovarati iznosu za koji se dionica izdaje.

4.3.1. Imenovanje organa društva

Zakonom je propisano da osnivači moraju u ispravi ovjerenoj od javnog bilježnika imenovati prvi nadzorni, odnosno upravni odbor društva i revizora za prvu ili za preostali dio prve poslovne godine. Ne primjenjuju se propisi o imenovanju članova toga odbora od strane zaposlenih na sastav i imenovanje nadzornog, odnosno upravnog odbora. Članove prvog nadzornog, odnosno upravnog odbora može se imenovati najdulje za vrijeme do održavanja prve glavne skupštine društva koja odlučuje o njihovom radu u prvoj poslovnoj godini, odnosno u dijelu poslovne godine za koji su bili imenovani. Nadzorni, odnosno upravni odbor imenuje članove prve uprave, odnosno izvršne direktore.

4.3.1. Izvješće o osnivanju

Zakonom o trgovačkim društvima uređeno je da osnivači moraju podnijeti pisano izvješće o provedenom osnivanju. U izvješću o osnivanju treba navesti bitne okolnosti o kojima ovisi primjerenost činidbi za ulaganje stvari, odnosno prava i za njihovo preuzimanje. Pri tome moraju se navesti:

- pravni poslovi s kojima društvo namjerava steći ulog u stvarima, odnosno u pravima,
- troškovi nabave ili izrade u posljednje dvije godine za dobra koja se ulažu,
- ako je u društvo uloženo poduzeće, njegov prihod u posljednje dvije godine s pozivom na godišnja financijska izvješća toga poduzeća,
- da li su i u kojem opsegu pri osnivanju bile preuzete dionice za račun članova uprave ili nadzornog odbora, odnosno izvršnih direktora ili upravnog odbora,
- je li je i na koji način neki član uprave ili nadzornog odbora, odnosno izvršni direktor ili član upravnog odbora dobio posebnu pogodnost ili je za pripremu osnivanja dobio obeštećenje ili naknadu.

4.3.2. Revizija osnivanja

Provedeno osnivanje moraju provjeriti članovi uprave i nadzornog odbora, odnosno izvršni direktori i članovi upravnog odbora. Pored toga jedan ili više revizora (revizori osnivanja) moraju obaviti reviziju:

- ako je neki član uprave ili nadzornog odbora, odnosno izvršni direktor ili član upravnog odbora ujedno i osnivač društva,
- ako su u osnivanju preuzete dionice za račun nekoga člana uprave ili nadzornog odbora, odnosno izvršnog direktora ili člana upravnog odbora,
- ako je neki član uprave ili nadzornog odbora, odnosno izvršni direktor ili član upravnog odbora u osnivanju dobio posebnu pogodnost ili je za osnivanje, odnosno za pripremu osnivanja dobio obeštećenje ili naknadu,

- ako je osnivanje društva bilo ulaganjem ili preuzimanjem stvari, odnosno prava, u kojem slučaju se za procjenu vrijednosti stvari odnosno prava koristi nalazom neovisnog stalnog sudskog procjenitelja odgovarajuće struke.
- Revizore osnivanja imenuje sud.
- Uvjeti za imenovanje revizora osnivanja uređuju se posebnim propisom.

4.3.3. Opseg revizije osnivanja

Revizija koju obavljaju članovi uprave i nadzornog odbora, odnosno izvršni direktori i članovi upravnog odbora kao i revizija koju obavljaju revizori osnivanja odnosi se na to:

- jesu li točni i potpuni podaci osnivača o preuzimanju dionica, o ulaganju u temeljni kapital i o utvrđenjima iz članka 175. i 176. zakona,
- odgovara li vrijednost ulaganja i preuzimanja stvari i prava iznosu temeljnog kapitala koji otpada na dionice koje za to treba dati odnosno vrijednosti činidbi koje za to treba ispuniti.
- O obavljenoj reviziji mora se sastaviti pisano izvješće u kojemu se moraju navesti okolnosti iz prethodnoga stavka ovoga članka. U izvješću mora se opisati predmet svakoga uloga u stvari i u pravu ili preuzimanja stvari i prava i koje su metode procjene primijenjene za to da bi se utvrdila njihova vrijednost. U izvješću se ne moraju navesti ti podaci kao ni podaci iz stavka 1. točke 2. članka ako se društvo osniva ulaganjem ili preuzimanjem stvari, odnosno prava kada nije potrebna revizija osnivanja.
- Izvješće iz prethodnoga stavka dostavlja se sudu i upravi društva. Svatko ima kod suda pravo uvida u podneseno izvješće.

4.4. Sukcesivno osnivanje društva

Društvo se može osnovati tako da osnivači usvoje statut, preuzmu dio dionica i upute javni poziv (prospekt) za upis dionica pa se one upisuju na temelju toga poziva. Društvo je osnovano kada ga se upiše u sudski registar. Sukcesivno osnivanje ne znači da se društvo osniva na dijelove ili se ono može osnovati, a da se ne upišu sve dionice te da se do podnošenja prijave za upis društva u sudski registar ne unesu ulozi najmanje u onom dijelu koji je propisan zakonom. S obzirom na to, uvjeti su isti kao i kad je riječ o simultanom osnivanju društva. Sve se dionice moraju upisati i uplatiti najmanje onoliko uloga koliko je propisano zakonom prije podnošenja prijave za upis društva u sudski registar. Razlika se očituje u tome što kod simultanog osnivanja sve dionice upisuju osnivači, a kod sukcesivnog oni to čine samo dijelom, dok za upis preostalog dijela dionica obraćaju se javnosti javnim pozivom. Stoga u sukcesivnom osnivanju dioničkog društva:

Osnivači moraju:

- Usvojiti i potpisati statut
 - Izjaviti da osnivaju dioničko društvo
 - Preuzeti dio dionica koje društvo izdaje pri osnivanju
 - Uputiti javni poziv za upis preostalih dionica
-
- Podnose se izvješća o provedenom osnivanju i reviziji osnivanja ako je potrebno
 - Upisuju se i uplaćuju nepreuzete dionice od strane budućih dioničara koji nisu i osnivači
 - Upisnicima se raspoređuju upisane dionice
 - Održava se osnivačka skupština i na njoj izabire prvi nadzorni, odnosno upravni odbor te imenuje revizor društva
 - Imenuje se prva uprava, tj. prvi izvršni direktori društva
 - Dioničko društvo upisuje se u sudski registar

Većina radnji ista je onima koje se poduzimaju kod simultanog osnivanja društva. Tako kao i u simultanom osnivanju:

- Osnivači daju tri izjave kod javnog bilježnika, samo ne preuzimaju sve nego samo dio dionica koje dioničko društvo izdaje pri osnivanju
- Osnivač prije javnog poziva za upis dionica, ali i nakon održane osnivačke skupštine, podnose izvješće o osnivanju koje kasnije provjeravaju članovi uprave. Ako je potrebno prema zakonu, provodi se i revizija osnivanja
- Osnivačka skupština izabire prvi nadzorni tj. upravni odbor i imenuje revizora, a nadzorni tj. upravni odbor imenuje članove prve uprave odnosno izvršne direktore
- Provodi se postupak upisa u sudski registar

Osnovna razlika prema simultanom osnivanju je u tome što:

- Osnivači upućuju javni poziv za upis nepreuzetih dionica
- Budući dioničari upisuju i uplaćuju nepreuzete dionice
- Osnivači upisnicima raspoređuju upisane dionice
- Održava se osnivačka skupština dioničkog društva

4.4.1. Javni poziv za upis dionica

Osnivači određuju koliko će dionica preuzeti od onih koje dioničko društvo izdaje pri osnivanju. Javni poziv za upis dionica (prospekt) mora sadržavati:

- tvrtku, sjedište i predmet poslovanja društva koje se osniva,
- iznos temeljnoga kapitala društva,
- broj i ako se izdaju dionice više rodova, rodove dionica koje se nude za upis, njihov nominalni iznos, ako se izdaju dionice s nominalnim iznosom, u protivnom njihov broj i iznos za koji se izdaju te broj i rod dionica koje su preuzete bez javnog poziva za upis dionica,

- dan kada je usvojen statut,
- ime i prezime, odnosno tvrtku, prebivalište, odnosno sjedište, a za fizičke osobe i osobni identifikacijski broj,
- mjesto gdje se upisuju dionice s napomenom da se tamo mogu razgledati statut, izvješće o osnivanju i izvješće o reviziji,
- vrijeme početka i kraja upisa,
- dan kada prestaje obveza upisnika ako se do tada društvo ne prijavi za upis u sudski registar,
- iznos koji treba uplatiti za upisane dionice prije upisa društva u sudski registar i posljedice ako se to pravodobno ne učini,
- podatke o posebnim pogodnostima, ulozima u stvarima i u pravima, preuzimanju stvari, troškovima osnivanja, posebnim plaćanjima i naknadama,
- način sazivanja osnivačke skupštine,
- najveći iznos troškova osnivanja koji idu na teret društva.

4.4.2. Upis i uplata dionica

Upis dionica na temelju javnog poziva strogo je formaliziran kako bi se izbjegle nejasnoće i osigurala pravna sigurnost osnivača i potencijalnih dioničara. Pri upisu se dionice uplaćuju u cijelosti ili djelomično da bi se izbjegla opasnost da osnivači nekontrolirano raspolažu uplaćenim sredstvima, a i da ona budu kod njih zahvaćena stečajnim ili ovršnim postupkom koji bi se vodio protiv njih. Dionice se upisuju i uplaćuju sredstvima plaćanja i kod kreditne institucije te na način kako je to određeno u članku 179. Zakona o trgovačkim društvima. Kreditna institucija kod koje se obavlja upis dionica mora zainteresiranim osobama omogućiti da razgledaju statut, izvješće o osnivanju i izvješće o reviziji.

Dionice se upisuju upisnicom. Upisnik mora potpisati tri primjerka izjave o upisu dionica (upisnica). Jedan primjerak upisnice predaje se upisniku a dva su namijenjena za potrebe

društva. Ako se dionica upisuje preko punomoćnika, upisnicama koje ostaju društvu treba priložiti i punomoć. Upisnica mora sadržavati:

- broj i rod upisanih dionica, njihov nominalni iznos, ako se izdaju dionice s nominalnim iznosom, u protivnom njihov broj i iznos za koji se upisuju,
- izjavu upisnika kojom se obvezuje da će uplatiti dionice pod uvjetima određenim u javnom pozivu za upis dionica,
- iznos novca koji upisnik uplaćuje pri upisu dionica,
- izjavu upisnika da je upoznat sa statutom, izvješćem o osnivanju i izvješćem o reviziji te da je suglasan sa statutom društva i s osnivanjem društva,
- ime i prezime odnosno tvrtku upisnika, odnosno ime i prezime njegova punomoćnika, njegovo prebivalište, odnosno sjedište a za fizičku osobu i osobni identifikacijski broj te njihov potpis,
- potpis ovlaštene osobe u kreditnoj instituciji kod koje su dionice upisane i obavljeno plaćanje te potvrdu o uplati.

Upisnica se smatra ništetnom ako ne sadržava neke od propisanih sastojaka. Uplatom dionice upravitelj iskazuje da želi biti dioničarom i da je suglasan s time da se osnuje društvo. Dionice može upisati tko god je za to zainteresiran, pri tom nisu isključeni ni osnivači koji ih žele upisati povrh onih dionica koje su već preuzeli. Zakon nalaže radi sigurnosti osnivača i upisnika rok za upis dionica i njihovu uplatu u skladu s prospektom da ne može biti dulji od tri mjeseca, računajući od dana određenog za upis. Ako u roku sukladno zakonu o trgovačkim društvima nisu upisane i u skladu s prospektom uplaćene sve dionice, osnivači mogu u roku od 15 dana po proteku toga roka sami upisati ili preuzeti dionice koje nisu upisane. Upisnicom se može preuzeti obveza da se dionice upišu i pri tom uplati dio onoga što treba za njih uplatiti prema prospektu, a da se preostali dio do visine onoga što treba uplatiti prije završetka osnivanja društva uplati poslije, podrazumijevajući da se to napravi prije upisa društva u sudski registar. Također to mogu učiniti i osnivači pri preuzimanju dionica. (Barbić, 2010.)

4.4.3. Raspoređivanje upisanih dionica

Ako upis dionica uspije, osnivači moraju u roku od 15 dana po proteku roka za upis dionica koji je određen prospektom rasporediti dionice upisnicima. Ne smiju ih rasporediti onim upisnicima za koje neki od osnivača zna da nisu sposobni za plaćanje. Dionice treba rasporediti u roku od mjesec dana po proteku roka koji je bio u prospektu naznačen za upis dionica. Svaki upisnik dionica ima kod kreditne institucije koja je provodila upis pravo uvida u popis iz kojega je vidljivo koliko je dionica i kojeg roda bilo upisano i koliko ih je raspoređeno pojedinom upisniku. U popisu mora se upisnicima kojima nije raspoređena nijedna dionica ili im nisu raspoređene sve dionice koje su upisali dati naputak da podignu previše uplaćene iznose.

4.4.4. Osnivačka skupština

Osnivačka skupština je mjesto gdje se mogu izjasniti svi prvi dioničari vezano za pojedina pitanja uz osnivanje društva. Prilikom sukcesivnog osnivanja samo dio dioničara usvaja statut dok ostali na to daju svoju suglasnost upisom dionica. Kako bi se izabrao prvi nadzorni odnosno upravni odbor i imenovao revizor, o tome ne odlučuju samo osnivači, nego se to mora omogućiti svim dioničarima. To je razlog zašto se pri sukcesivnom osnivanju mora održavati osnivačka skupština. (Barbić, 2010.) Osnivačka skupština mora se održati najkasnije dva mjeseca po proteku roka za upis dionica koji je bio određen u prospektu. Osnivači društva sazivaju osnivačku skupštinu oglasom koji se mora objaviti na isti način kao što je bio objavljen i prospekt, ali tako da između zadnje objave oglasa i skupštine protekne najmanje 15 dana. U roku propisanim zakonom mora se upisnicima kojima su raspoređene dionice omogućiti da u kreditnoj instituciji gdje su ih upisali i na nekome drugome mjestu koje odrede osnivači razgledaju statut, izvješća osnivača i revizora, upisnice, izvješće osnivača o troškovima osnivanja, popis o rasporedu dionica te popis osoba koje su preuzele dionice bez upisa na temelju prospekta te koliko je svaka od tih osoba preuzela dionica pojedinog roda. Sud može na zahtjev osnivača iz opravdanih razloga za mjesec dana produžiti rok za održavanje glavne skupštine. Ako o osnivačkoj skupštini nema posebnih odredbi, na nju se primjenjuju odredbe Zakona o glavnoj skupštini društva.

Ako se pravodobno ne održi osnivačka skupština, smatra se da osnivanje društva nije uspjelo. U roku od 15 dana po proteku roka za održavanje osnivačke skupštine osnivači moraju oglasom objavljenim na isti način kao i prvi prospekt pozvati upisnike dionica da podignu svoje uplate. Ako osnivači ne postupe u skladu s odredbama zakona, oglas će o trošku osnivača na prijedlog nekog od upisnika dionica objaviti sud. Osnivačku skupštinu otvara javni bilježnik kojega na skupštinu moraju pozvati osnivači. Javni bilježnik mora sastaviti popis prisutnih upisnika i preuzimatelja dionica, odnosno njihovih zastupnika i utvrditi jesu li ispunjeni uvjeti za održavanje skupštine. Nakon otvaranja, skupština izabire predsjednika i dva brojača glasova. Potom se čita izvješće o osnivanju i izvješće o reviziji. Prilozi navedenim izvješćima čitaju se samo ako to zatraže dioničari koji imaju najmanje deset posto (10%) od svih glasova prisutnih ili zastupanih dioničara na skupštini. Zapisnik o radu skupštine vodi javni bilježnik. Zapisnik osim njega potpisuju predsjednik skupštine, brojači glasova i osnivači društva.

Osnivačka skupština:

- utvrđuje jesu li upisane, odnosno preuzete i raspoređene sve dionice, jesu li uneseni svi ulozi koji su se po ovome Zakonu i po statutu društva morali unijeti do održavanja osnivačke skupštine te hoće li s onim što je uneseno društvo moći slobodno raspolagati nakon što ga se upiše u sudski registar,
- utvrđuje iznos troškova osnivanja koji idu na teret društva,
- izabire one organe društva koje po zakonu i statutu bira glavna skupština.

Na osnivačkoj skupštini svaka dionica daje pravo na jedan glas.

5. Zvečevo d.d.

5.1. Povijest

Nakon Prvog svjetskog rata Požega je izabrana kao savršeno mjesto za tvornicu koja će gradu donijeti čokoladnu slavu. Društvo Zvečevo d.d. Požega počelo je s radom 20. Listopada 1921.godine pod imenom „Stock cognac Medicinal“ proizvedeći jaka alkoholna pića. Švicarska tvrtka Nestlé 1934.godine nudi ugovor Stocku za najam postrojenja u svrhu proizvodnje čokolada i bombona, na razdoblje od 10 godina. Ministarstvo i tadašnja Kraljevska banka ponudu su prihvatili te Nestlé 1936. godine dobiva dozvolu za početak proizvodnje čokolada i čokoladnih proizvoda. U tom vremenu tvornica je zapošljavala 350 djelatnika, većinom iz Požege. Djelatnici su bili raspoređeni u 8 velikih odjela - Konjak i ostala alkoholna pića, čokolada i čokoladni bomboni, kakao u prahu i kakaovo maslo, praline i punjena čokolada, kanditi, svileni bomboni i karamele, marmelada i voćni sirup, roba od vafla i fini deserti te zamatanje čaja.

Nakon 10 godina 1946. godine proizvodnja je nastavljena u nacionaliziranoj tvrtki. Od 1951. godine tvornica počinje poslovati pod imenom „Zvečevo“. Uslijedile su znatne promjene. 1958. godine u sustav Zvečeva ulazi mljekara, 60-tih godina prestaje nerentabilna proizvodnja voćnih sokova i brašna. Najveća koncentracija je bila u proizvodnji kakao proizvoda, jakih alkoholnih pića i prerade mlijeka u mliječni prah. Međutim, ono što je napravilo glavnu prekretnicu u poslovanju tvornice je ideja i entuzijizam nekolicine direktora, majstora i radnika koji su 1963. i 1964. godine osmislili prvu čokoladu s rižom u svijetu.

Krajem 60-ih i početkom 70-ih godina uslijedila je modernizacija i rekonstruiranje procesa, te dolazi do znatnog povećanja proizvodnje, a samim time i zaposlenosti.

Uz to, Nestlé i Zvečevo sklapaju ugovor o dugoročnoj poslovnoj suradnji 1970.godine, te Zvečevo osvaja domaće i inozemno tržište. U 1987. godini Zvečevo pokreće i proizvodnju na bazi brašna-tzv. vafel proizvoda, a od 1994.godine posluje kao dioničko društvo.

5.2. Tvrtka i središte

Zvečevo d.d. je prehrambena industrija nastala pretvorbom društvenog poduzeća na Osnivačkoj skupštini 3. rujna 1994. godine sukladno Odluci o pretvorbi poduzeća „Zvečevo“ u dioničko društvo 28. svibnja 1992. godine i Rješenju Hrvatskog fonda za privatizaciju br. 01-02/92-06/103 od 20. svibnja 1993. godine te zaključku o ispravku od 20. rujna 1993. godine. Pravni slijednik tvrtke „Zvečevo“ je dioničko društvo te je upisano u sudski registar Trgovačkog suda u Slavenskom brodu. Društvo ima svoj znak koji je naslijeđen od pravnog prednika, a sadrži kombinaciju crteža i riječi „Zvečevo“, na samom logu može se uočiti i godina 1921. koji je ujedno i zaštitni žig društva. Društvo ima i zastavu na kojoj se nalazi znak društva. Odluku o promjeni tvrtke društva donosi Glavna skupština. Tvrtka ima sjedište u Požegi. Posjeduju i službeni pečat s naznakom tvrtke i sjedištem društva. Trajanje društva određeno je statutom, osnovano je na neodređeno vrijeme i može prestati samo u slučajevima određenim statutom i zakonom.

5.3. Predmet poslovanja

Društvo obavlja sljedeće djelatnosti:

- Usluge u stočarstvu osim veterinarskih
- Ostala prerada i konzerviranje voća i povrća
- Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda osim proizvodnje sladoleda
- Proizvodnja stočne hrane
- Proizvodnja hrane za kućne ljubimce
- Proizvodnja dvopeka, keksa, trajnog peciva i kolača
- Proizvodnja kakaa, čokolade i bombona
- Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane
- Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića
- Proizvodnja etilnog alkohola iz fermentiranih materijala
- Opskrba parom i toplom vodom
- Izgradnja kompletnih građevinskih objekata ili njihovih dijelova
- Elektroinstalacijski radovi
- Dostavljanje instalacija za vodu, plin, grijanje, ventilaciju i hlađenje

- Ostali instalacijski radovi
 - Završni građevinski radovi
 - Trgovina na veliko poljoprivrednim sirovinama i živom stokom
 - Trgovina na veliko hranom, pićima i duhanskim proizvodima
 - Trgovina na veliko strojevima, opremom i priborom
 - Ostala trgovina na veliko
 - Trgovina na malo hranom, pićima i duhanskim proizvodima u specijaliziranim prodavaonicama
 - Trgovina na malo izvan prodavaonica
 - Restorani
 - Barovi
 - Kantine (menze)
 - Prijevoz robe (tereta) cestom
 - Skladištenje robe
 - Ostale prateće djelatnosti u kopnenom prometu
 - Istraživanje i eksperimentalni razvoj u prirodnim. tehničkim i tehnološkim znanostima
 - Djelatnost pakiranja
-
- Izrada tehnike i tehnološke dokumentacije za prehrambenu proizvodnju
 - Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje invalida koja se provodi pribavljanjem poslova iz proizvodnog programa Društva i to: pakiranje proizvoda iz standardnog programa Društva i proizvoda trećih osoba, pakiranje specijalnih i pogodnih konditorskih proizvoda, izrada ambalažnog materijala i ambalaže za konditorske proizvode, izrada atrapa (imitacije konditorskih proizvoda), izrada i održavanje zaštitne odjeće djelatnika Društva.
 - Kontrola sirovina, ambalaže i gotovih proizvoda iz djelatnosti prehrambene industrije
 - Ekonomske, organizacijske i tehnološke usluge
 - Izrada opreme i rezervnih dijelova opreme za prehrambenu industriju
 - Izrada i popravak nespomenutih raznovrsnih proizvoda (sredstva rada)
 - Zastupanje inozemnih tvrtki

- Posredovanje u vanjskotrgovinskom prometu .
- Izvoz i uvoz prehrambenih i neprehrambenih proizvoda, osim otrova, oružja
- Izvoz i uvoz tehničkih i drugih usluga u istraživanju u prehrambenoj industriji
- Međunarodni prijevoz stvari u cestovnom prometu
- Usluge kontrole kvalitete i kvantitete robe u međunarodnom prometu
- Pribavljanje i ustupanje prava industrijskog vlasništva
- Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka

Osim gore navedenih, društvo može obavljati i druge djelatnosti pod uvjetima određenim zakonom.

5.4. Temeljni kapital

Temeljni kapital društva iznosi 76.474.000.00 kn. Podijeljen je na 382.370 redovnih dionica na ime, svaka u nominalnoj vrijednosti od 200.00 kuna. Društvo može zbog povećanja temeljnog kapitala izdavati i dionice drugih vrsta i rodova sukladno zakonu. Dionice jedne vrste može pretvarati u drugu vrstu i rod te vršiti dijeljenje dionice sukladno zakonu. Također društvo će umjesto isprava o dionicama izdati dionice u nematerijaliziranom obliku sukladno posebnom aktu kojeg donosi Uprava društva uz suglasnost Nadzornog odbora. Knjigu dionica vodi Središnja depozitarna agencija. Sadržaj knjige dionica, postupak upisa promjena podataka kod prijenosa dionica i način vođenja knjige dionica uređuju se posebnim aktom kojeg donosi Uprava društva.

5.5. Organi društva

Uprava društva sastoji se od 1 do 3 člana, Predsjednik Uprave i do dva člana. Nadzorni odbor utvrđuje broj članova Uprave. Mandat Uprave traje 5 godine uz mogućnost ponovnog imenovanja. Upravi društva može se za rad dati pravo da sudjeluje u dobiti društva. Uprava u vođenju poslova dužna je, sukladno zakonu i statutu, utvrđivati poslovnu politiku društva, donositi planove, utvrđivati organizaciju, voditi operativno poslovanje, poslovne knjige te izvješćivati druge organe društva, u sklopu toga donositi potrebne odluke i opće akte. Uprava društva uz suglasnost Nadzornog odbora donosi, mijenja i dopunjuje poslovnik o radu

Uprave. Oni zastupaju društvo samostalno i bez ograničenja te mogu dati prokuru jednoj ili više osoba. Nadzorni odbor sastoji se od 7 članova. U Nadzorni odbor dioničari mogu imenovati najviše jednu trećinu članova. Glavna skupština društva bira preostale članove Nadzornog odbora. Izbor članova Nadzornog odbora provodi se glasovanjem o izboru za listu u cjelini, na način predviđen poslovníkom Glavne skupštine. Članovi Nadzornog odbora imenuju se na četiri godine i mogu ponovno biti imenovani. U Nadzornom odboru pismenom izjavom dostavljenom predsjedniku Nadzornog odbora ili Upravi svaki član Nadzornog odbora može otkazati rad. Otkazni rok ne može biti kraći od mjesec dana, jedino ako Nadzorni odbor ne odluči drugačije. Na konstituirajućoj sjednici Nadzorni odbor bira iz reda svojih članova predsjednika i njegovog zamjenika.

Nadzorni odbor obavlja sljedeće poslove:

- Imenuje i opoziva Upravu društva,
- Nadzire vođenje poslova društva,
- Po potrebi saziva Glavnu skupštinu,
- Podnosi glavnoj skupštini pisano izvješće o obavljenom nadzoru,
- Zastupa društvo prema Upravi,
- Daje suglasnost na odluke Uprave kada je to propisano zakonom ili statutom,
- Imenuje i razrješava članove svojih komisija i stručnjaka koji mu pomažu u radu,
- Obavlja druge zadaće koje su mu povjerene zakonom, statutom ili odlukama Glavne skupštine,

Svaki član Nadzornog odbora ima jedan glas. Nadzorni odbor može donositi odluke ako u odlučivanju sudjeluju najmanje tri člana, odluke se donose većinom članova koji su odlučivali. U pravilu donose odluke na sjednicama, ali predsjednik nadzornog odbora može, ako se tome nitko ne protivi, u hitnim i opravdanim situacijama pozvati članove da o pojedinim pitanjima glasuju bez održavanja sjednice. Na sljedećoj prvoj sjednici Nadzornog odbora takve odluke se obvezno verificiraju. Jedna od dužnosti Nadzornog odbora je to da donose Poslovnik kojim se uređuje način rada, osiguranje i raspolaganje sredstvima potrebnim za rad i druga pitanja sukladno zakonu i statutu. Nagrada za rad u Nadzornom odboru koja se određuje za svaku godinu odlukom Glavne skupštine pripada Nadzornom odboru. Najmanje jednom na godinu se saziva Glavna skupština i to u pravilu po isteku poslovne godine uz uvažavanje rokova predviđenih propisima Republike Hrvatske za donošenje godišnjih obračuna. Izvanredna Glavna skupština održava se kada to zahtijevaju interesi društva. Glavna skupština održava se u mjestu središta društva, s tim da se može

održavati i na drugom mjestu ako za to postoje valjani razlozi, o čemu odlučuje Uprava. U knjigu dionica ne mogu se unositi nikakve promjene podataka od dana objave sazivanja Glavne skupštine pa do sljedećeg dana nakon održane Glavne skupštine.

Imatelji dionica na ime tj. njihovi zakonski zastupnici ili njihovi punomoćnici imaju pravo koristiti se pravom glasa na Glavnoj skupštini pod uvjetom da svoje sudjelovanje prijave najkasnije sedam dana prije održavanja same skupštine. Fizičke ili pravne osobe mogu zastupati dioničari temeljem valjanje punomoći. Osobom ovlaštenom za zastupanje dioničara (pravne osobe, u smislu statuta) smatra se osoba koja je za to ovlaštena temeljem zakona ili općeg akta pravne osobe. Ako dioničara zastupa kao punomoćnik pravna osoba, ovlaštenik za zastupanje je osoba čije je ovlaštenje upisano u sudski registar tj. osoba koju on ovlasti.

Pismena punomoć mora sadržavati:

- Naznaku punomoćnika,
- Naznaku dioničara koji izdaje punomoć,
- Ukupnu nominalnu vrijednost dionica i glasova kojima raspolaže,
- Ovlaštenje da djeluje i glasuje u ime dioničara,
- Datum izdavanja,
- Vrijeme važenja punomoći.

Punomoć koju daje dioničar fizička osoba mora biti ovjerena kod nadležnog državnog tijela ili potpisana u društvu kod osobe ovlaštene od strane Uprave društva. Dok punomoć koju izdaje osoba ovlaštena za zastupanje dioničara pravne osobe treba biti potpisana od ovlaštene osobe i ovjerena pečatom.

Imatelj dionica na donositelja ima prava sudjelovanja u radu Glavne skupštine, ako pohrani dionice kod javnog bilježnika ili kod financijske institucije koja se bavi čuvanjem vrijednosnih papira najkasnije sedam dana prije održavanja Glavne skupštine te moraju ostati pohranjene do kraja dana za koji je zakazana Glavna skupština.

Ako u radu Glavne skupštine sudjeluju dioničari ili njihovi punomoćnici koji predstavljaju dionice čija nominalna vrijednost prelazi 50% temeljnog kapitala društva u vrijeme održavanja Glavne skupštine, Glavna skupština može donijeti valjane odluke. Ona u pravilu donosi odluke većinom od danih glasova, iznimka su pitanja kada je statutom i zakonom predviđena neka druga većina.

Odluke koje se odnose na:

- Povećanje i smanjenje temeljnog kapitala društva,
- Izdavanje nove emisije dionica, vrste i rodove dionica i njihove nominalne iznose,
- Statusne promjene i preoblikovanje društva,
- Prestanak društva,
- Donošenje, izmjenu ili dopunu statuta,
- Donošenje Poslovnika Glavne skupštine,

smatraju se donesene ako za njih glasuju članovi Glavne skupštine koji zajedno predstavljaju najmanje $\frac{3}{4}$ temeljnog kapitala društva zastupljenog na Glavnoj skupštini pri donošenju odluke. Dioničar koji je član organa društva ne može sam niti preko svog punomoćnika glasovati o razrješenju tog organa kao i onda kad se raspravljala o njegovom radu i odgovornosti.

Glavnom skupštinom predsjedava predsjednik Nadzornog odbora ili osoba koju on odredi. Ako je predsjednik spriječen predsjedavati Glavnom skupštinom, a u tu svrhu nije odredio drugog člana Nadzornog odbora, Glavnom skupštinom predsjedavat će član Nadzornog odbora koji je prisutan na skupštini i koji je najstariji po godinama života.

Predsjednik Nadzornog odbora u svojstvu predsjednika Glavne skupštine obavlja sljedeće poslove:

- Predsjedava sjednicama Glavne skupštine,
- Utvrđuje redoslijed raspravljanja o pojedinim točkama dnevnog reda,
- Odlučuje o redoslijedu glasovanja po pojedinim prijedlozima sukladno zakonu, statutu i poslovniku,
- Potpisuje odluke Glavne skupštine,
- U ime Glavne skupštine komunicira s drugim organima društva i s trećim osobama kada je to predviđeno zakonom i statutom,
- Obavlja druge poslove što su mu stavljeni u nadležnost zakonom, statutom, poslovnikom o radu Glavne skupštine i odlukama Glavne skupštine.

Glavna skupština odlučuje o pitanjima koja su određena zakonom i statutom te donosi poslovnik kojim pobliže utvrđuje način rada sukladno zakonu. Zbog sudjelovanja na sjednicama skupštine svaki dioničar snosi troškove, a društvo snosi troškove pripreme i održavanja skupštine.

5.6. Godišnji obračun i upotreba dobiti

Kalendarskom godinom smatra se poslovna godina društva. Uprava društva dužna je osigurati društvu vođenje poslovnih knjiga predviđenih propisima te na osnovi njih sastavlja prijedlog financijskih izvještaja i izvješće o stanju društva. Uprava društva dužna je po primitku izvješća revizora to izvješće zajedno s financijskim izvješćima i izvješćem o stanju društva dostaviti Nadzornom odboru društva te prijedlog koji se upućuje Glavnoj skupštini za raspored dobiti. Godišnji obračun, izvješće Uprave o stanju društva, izvješće Nadzornog odbora i prijedlog rasporeda dobiti stavit će se na uvid dioničarima u sjedištu društva. Dioničari imaju pravo na podjelu dobiti razmjerno nominalnom iznosu dionica. Glavna skupština donosi odluku o rasporedu dobiti, iznosu i načinu isplate dividendi. Dividenda se isplaćuje u roku koji odredi Glavna skupština. Uprava društva ovlaštena je pod uvjetima utvrđenim zakonom tijekom poslovne godine isplatiti dioničarima predujam na ime dividende iz predvidivog dijela neto dobiti uz suglasnost Nadzornog odbora.

Dividenda za dionice na ime isplaćuje se dioničarima koji su upisani u knjigu dionica, a dividenda za dionice na nositelja isplaćuje se onim dioničarima koji dostave društvu kupon za isplatu dividende u roku kojeg odredi Glavna skupština. Pravo na isplatu dividende zastarijeva u rokovima utvrđenim zakonom.

6. Zaključak

U pravnom i gospodarskom smislu pod pojmom društvo kapitala podrazumijeva se dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću, a u mnogobrojnim zemljama još i komanditno društvo na dionice. Zajednička karakteristika je to da je njihov temelj povezivanja i udruživanja kapital, a ne osobe.

Dioničko društvo je trgovačko društvo u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnom kapitalu podijeljenom na dionice. Premda u dioničkim društvima najčešće dionice ima veći broj dioničara, dioničko društvo može imati i samo jednog dioničara.

Dioničko društvo pogodno je za prikupljanje novčanih sredstava radi financiranja velikih projekata, za koje je teško vjerovati da su ostvarivi kapitalom samo jedne osobe. Pored toga, izdavanje dionica koristi se i iz razloga kada društvo tek započinje sa poslovanjem i treba kapital koji mu osnivači sami ne mogu osigurati. Izdavanjem dionica može se osigurati kapital za dodatno investiranje u proizvodnu opremu, istraživanje i razvoj, usvajanje novih tehnologija i osvajanje novih tržišta.

U osnivanju dioničkog društva sudjeluju osnivači. Osnivanje dioničkog društva složen je postupak koji se provodi u fazama. Osnovne faze osnivanja dioničkog društva su: isvajanje statuta, preuzimanje i uplata dionica, imenovanje organa društva, izvješće o osnivanju i njegova revizija, upis u sudski registar. Zako o trgovačkim društvima prepoznaje dva postupka osnivanja društva, simultano i sukcesivno, pri čemu je sukcesivni postupak složeniji a koristi se prilikom javnih ponuda za upis dionica društva.

7. Literatura

1. Barbić, J. : Pravo Društva, Društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2010
2. Barbić J. ; Buljan V.; Porobija B.: Organi dioničkog društva, Organizator, Zagreb, 1996.
3. Ćesić, Z. (2007.) Pravo trgovačkih društava, Veleučilište Marko Marulić, Knin
4. Feldman, B. :Društva kapitala : društvo s ograničenom odgovornošću, dioničko društvo, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1995
5. Gorenc, V. : Trgovačko pravo, Društva, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
6. Gorenc,V. : Osnove statusnog i ugovornog trgovačkog prava, Zagreb, 2005.
7. Lukšić B. :Trgovačko pravo, Veleučilište Split, Split, 2003.
8. Mintas-Hodak, Lj.: Osnove trgovačkog prava, Mate, Zagreb, 2012.
9. Petrović, S.: Osnove prava društava, Zagreb, 2013
10. Versić Marušić,V.: Uprava dioničkog društva, pravo u gospodarstvu, vol. 35, 3-4, 1995, 193-214.
11. xx: Zakon o trgovačkim društvima
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_12_152_3144.html
(preuzeto 4.6.2010.)
xx: Zvečevo d.d.
<http://zse.hr/userdocsimages/novosti/FfNMBN4BEoOoHItrbchFHA==.pdf>
(preuzeto 4.6.2010.)
12. xx: Zvečevo d.d.
<http://www.zvecevo.hr/zvecevo-grupa/uprava/>(preuzeto 4.6.2010.)
13. xx: Dioničko društvo
http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_1.asp(preuzeto 28.5.2010.)

Izjava

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, isključivo znanjem stečenim na specijalističkom diplomskom stručnom studiju Financijski menadžment, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora dr.sc.iur. Tomislav Batur, dipl.ing, kome se još jednom srdačno zahvaljujem.